

Suunised

Suunised 07/2020 vastutava töötleja ja volitatud töötleja mõistete kohta isikuandmete kaitse üldmääruses

Version 2.0.

Vastu võetud 7. juulil 2021

Versiooniajalugu

Versioon 2.0.	7. juuli 2021	Suuniste vastuvõtmine pärast avalikku konsultatsiooni
Versioon 1.0	2. september 2020	Suuniste vastuvõtmine avalikuks konsulteerimiseks

KOMMENTEERITUD KOKKUVÕTE

Vastutava töötaja, kaasvastutava töötaja ja volitatud töötaja mõisted etendavad olulist rolli isikuandmete kaitse üldmääruse 2016/679 kohaldamisel, sest nendega määratakse kindlaks, kes vastutab erinevate andmekaitse-eeskirjade järgimise eest ja kuidas andmesubjektid saavad oma õigusi praktikas kasutada. Nende mõistete täpne tähendus ja nende õige tõlgendamise kriteeriumid peavad olema piisavalt selged ja järjepidevad kogu Euroopa Majanduspiirkonnas.

Vastutava töötaja, kaasvastutava töötaja ja volitatud töötaja mõisted on *funktsionaalsed* mõisted, sest nende eesmärk on jaotada vastutus kooskõlas poolte tegeliku rolliga, ja *autonoomsed* mõisted, kuivõrd neid tuleks tõlgendada peamiselt liidu andmekaitseõiguse kohaselt.

Vastutav töötaja

Põhimõtteliselt ei seata piiranguid üksuse tüübile, kes võib võtta vastutava töötaja rolli, kuid praktikas on see tavaliselt organisatsioon kui selline ja mitte üksikisik organisatsioonis (näiteks tegevjuht, töötaja või juhatuse liige).

Vastutav töötaja on organ, kes *otsustab* töötlemise teatud põhielementide üle. Vastutav töötaja võib olla seadusega määratletud või tuleneda juhtumi faktiliste elementide või asjaolude analüüsist. Teatud töötlemistoiminguid võib seoses nende loomuga pidada seotuks üksuse rolliga (tööandja töötajatele, kirjastaja tellijatele või ühendus oma liikmetele). Paljudel juhtudel võivad lepingutingimused aidata vastutavat töötajat tuvastada, kuid need ei ole igas olukorras otsustavad.

Vastutav töötaja määrab kindlaks töötlemise eesmärgid ja vahendid, st *miks* ja *kuidas*. Vastutav töötaja peab otsustama nii eesmärkide kui ka vahendite üle. Siiski võib mõne praktilisema rakendamise aspekti jätta volitatud töötaja hooleks. Selleks et vastutav töötaja kvalifitseeruks vastutavaks töötajaks, ei ole tal tegelikult vaja juurdepääsu töödeldavatele andmetele.

Kaasvastutavad töötajad

Vastutavad töötajad võib kvalifitseerida kaasvastutavateks töötajateks, kui töötlemises osaleb rohkem kui üks töötaja. Isikuandmete kaitse üldmäärusega kehtestatakse kaasvastutavate töötajate jaoks erieeskirjad ja luuakse raamistik nende suhete reguleerimiseks. Kaasvastutuse üldkriteerium on kahe või enama üksuse ühine osalemine töötlemistoimingu eesmärkide ja vahendite kindlaksmääramisel. Ühine osalemine võib tähendada kahe või enama üksuse *ühist otsust* või kahe või enama üksuse *üksteist täiendavaid otsuseid* – üksuste otsused täiendavad üksteist ja on vajalikud töötlemiseks viisil, mis tagab neile tegeliku mõju töötlemise eesmärkide ja vahendite kindlaksmääramise üle. Oluline kriteerium on see, et töötlemine ei ole võimalik ilma mõlema poole osaluseta selles mõttes, et mõlema poole teostatav töötlemine on lahutamatu, st lahutamatult seotud. Kaasvastutus peab hõlmama ühelt poolt eesmärkide ja teiselt poolt vahendite kindlaksmääramist.

Volitatud töötaja

Volitatud töötaja on füüsiline või juriidiline isik, avaliku sektori asutus, amet või muu organ, kes töötleb isikuandmeid vastutava töötaja nimel. Volitatud töötajaks kvalifitseerumiseks on kaks põhitingimust: ta on vastutavast töötajast eraldiseisev üksus ja töötleb isikuandmeid vastutava töötaja nimel.

Volitatud töötaja ei tohi andmeid töödelda muul viisil kui vastutava töötaja juhiste kohaselt. Vastutava töötaja juhised võivad siiski jätta teatava otsustusvabaduse, kuidas vastutava töötaja huve kõige paremini järgida, võimaldades volitatud töötajal valida sobivaimad tehnilised ja organisatsioonilised vahendid. Volitatud töötaja rikub aga isikuandmete kaitse üldmäärust, kui läheb

vastutava töötleva juhustest kaugemale ning määrab ise kindlaks töötlemise eesmärgid ja vahendid. Sellisel juhul loetakse volitatud töötleva töötlemise eest vastutavaks töötlevaks ja talle võidakse kehtestada sanktsioonid vastutava töötleva juhuste eiramise eest.

Vastutava ja volitatud töötleva seos

Vastutav töötleva võib kasutada ainult volitatud töötlevaid, kes pakuvad piisavaid tagatise asjakohaste tehniliste ja korralduslike meetmete rakendamiseks, et töötlemine vastaks isikuandmete kaitse üldmääruse nõuetele. Arvesse võib võtta volitatud töötleva ekspertteadmisi (näiteks tehnilised teadmised turvameetmete ja andmete seotud rikkumiste kohta); volitatud töötleva usaldusväärust; volitatud töötleva ressursse ning volitatud töötleva kinnitatud käitumisjuhendi või sertifitseerimismehhanismi järgimist.

Igasugune isikuandmete töötlemine volitatud töötleva poolt peab olema reguleeritud lepingu või muu õigusaktiga, mis peab olema kirjalik, sh elektrooniline, ja siduv. Vastutav töötleva ja volitatud töötleva võivad pidada läbirääkimisi lepingu üle, sealhulgas arutada kõiki kohustuslikke elemente, või tugineda täielikult või osaliselt lepingulistele tüüptingimustele.

Isikuandmete kaitse üldmääruses on loetletud elemendid, mis tuleb andmetöötluslepingus välja tuua. Andmetöötlusleping ei tohiks siiski lihtsalt korrata isikuandmete kaitse üldmääruse sätteid; pigem peaks see sisaldama täpsemat ja konkreetsemat teavet, kuidas nõudeid täidetakse ning millist turvalisuse taset nõutakse andmetöötluslepingu esemeks olevate isikuandmete töötlemiseks.

Kaasvastutavate töötlevate seos

Kaasvastutavad töötlevad määravad läbipaistval viisil kindlaks ja lepivad kokku oma vastutuse isikuandmete kaitse üldmääruse kohustuste täitmise eest. Nende vastutuse määramisel tuleb eelkõige arvesse võtta andmesubjektide õiguste kasutamist ja teabe andmise kohustusi. Lisaks peaks vastutuse jaotus hõlmama muid vastutava töötleva kohustusi, näiteks seoses üldiste andmekaitsepõhimõtete, õigusliku aluse, turvameetmete, andmetega seotud rikkumisest teatamise kohustuse, andmekaitse mõjuhinnangute, volitatud töötlevate kasutamise, kolmandate riikide andmete edastamise ning andmesubjektide ja järelevalveasutusega suhtlemisega.

Iga kaasvastutav töötleva on kohustatud tagama, et tal on töötlemiseks õiguslik alus ja andmeid ei töödeldaks edasi viisil, mis on vastuolus eesmärkidega, milleks andmeid jagav vastutav töötleva need algselt kogus.

Kaasvastutavate töötlevate vahelise kokkuleppe õiguslikku vormi isikuandmete kaitse üldmäärus ei täpsusta. Õiguskindluse huvides ning läbipaistvuse ja vastutuse tagamiseks soovib Euroopa Andmekaitsekoostöö sellise kokkuleppe sõlmida siduva dokumendina, näiteks lepingu või muu liidu või liikmesriigi õiguse kohase õiguslikult siduva aktina, millele vastutavad töötlevad on allutatud.

Kokkuleppe kajastab nõuetekohaselt kaasvastutavate töötlevate vastavaid rolle ja suhteid andmesubjektidega ning kokkuleppe põhitingimused tehakse andmesubjektile teatavaks.

Olenemata kokkuleppe tingimustest võivad andmesubjektid kasutada oma õigusi iga kaasvastutava töötleva suhtes ja vastu. Järelevalveasutused ei ole seotud kokkuleppe tingimustega poolte kaasvastutavate töötlevatena kvalifitseerimise ega määratud kontaktpunkti küsimuses.

SISUKORD

KOMMENTEERITUD KOKKUVÕTE.....	3
SISSEJUHATUS	7
I OSA – MÕISTED.....	8
1 ÜLDISED MÄRKUSED	8
2 VASTUTAVA TÖÖTLEJA MÄÄRATLUS	9
2.1 Vastutava töötleva määratlus	9
2.1.1 „Füüsiline või juriidiline isik, avaliku sektori asutus, amet või muu organ“	10
2.1.2 „Määrab kindlaks“	11
2.1.3 „Üksi või koos teistega“	13
2.1.4 „Eesmärgid ja vahendid“	14
2.1.5 „Isikuandmete töötlemine“	16
3 KAASVASTUTAVATE TÖÖTLEJATE MÄÄRATLUS	18
3.1 Kaasvastutavate töötlevate määratlus	18
3.2 Kaasvastutuse olemasolu	18
3.2.1 Üldised kaalutlused	18
3.2.2 Ühise osalemise hindamine.....	19
3.2.3 Olukorrad, kus puudub kaasvastutus.....	23
4 VOLITATUD TÖÖTLEJA MÄÄRATLUS	24
5 KOLMANDA ISIKU/VASTUVÕTJA MÄÄRATLUS.....	27
II OSA – ERI ROLLIDE MÄÄRAMISE TAGAJÄRJED	29
1 VASTUTAVA TÖÖTLEJA JA VOLITATUD TÖÖTLEJA SEOS	29
1.1 Volitatud töötleva valik	30
1.2 Lepingu või muu õigusakti vorm	31
1.3 Lepingu või muu õigusakti sisu.....	33
1.3.1 <i>Volitatud töötleva töötleb isikuandmeid ainult vastutava töötleva dokumenteeritud juhiste alusel (isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 28 lõike 3 punkt a).....</i>	<i>34</i>
1.3.2 <i>Volitatud töötleva peab tagama, et isikuandmeid töötleva volitatud isikud on kohustunud järgima konfidentsiaalsusnõuet või nende suhtes kehtib asjakohane põhikirjajärgne konfidentsiaalsuskohustus (isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 28 lõike 3 punkt b</i>	<i>35</i>
1.3.3 <i>Volitatud töötleva peab võtma kõik artikli 32 kohaselt nõutavad meetmed (isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 28 lõike 3 punkt c)</i>	<i>36</i>

1.3.4	<i>Volitatud töötaja peab järgima artikli 28 lõikes 2 ja artikli 28 lõikes 4 osutatud tingimusi teise volitatud töötaja kaasamiseks (isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 28 lõike 3 punkt d).</i>	36
1.3.5	<i>Volitatud töötaja peab aitama vastutaval töötlejal täita vastutava töötaja kohustust vastata taotlustele andmesubjekti õiguste kasutamiseks (isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 28 lõike 3 punkt e).</i>	37
1.3.6	<i>Volitatud töötaja peab abistama vastutavat töötlejat artiklitest 32–36 tulenevate kohustuste täitmise tagamisel (isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 28 lõike 3 punkt f).</i>	37
1.3.7	<i>Töötlemistoimingute lõpetamisel peab volitatud töötaja vastutava töötaja valikul kustutama või tagastama vastutavale töötlejale kõik isikuandmed ja kustutama olemasolevad koopiad (isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 28 lõike 3 punkt g).</i>	39
1.3.8	<i>Volitatud töötaja peab tegema vastutavale töötlejale kättesaadavaks kogu teabe, mis on vajalik artiklis 28 sätestatud kohustuste täitmise tõendamiseks, ning võimaldama vastutaval töötlejal või tema poolt volitatud muul audiitoril teha auditeid, sealhulgas kontrole, ja panustab sellesse (isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 28 lõike 3 punkt h).</i>	39
1.4	Andmekaitseeadust rikkuvad juhised	40
1.5	Vastutav töötaja määrab kindlaks töötlemise eesmärgid ja vahendid	41
1.6	Alltöötlejad	41
2	KAASVASTUTUSE TAGAJÄRJED	42
2.1	Kaasvastutavate töötlejate vastavate vastutusvaldkondade läbipaistval viisil määramine isikuandmete kaitse üldmääruse kohaste kohustuste täitmisel	42
2.2	Vastutuse jaotamine peab toimuma kokkuleppeliselt	44
2.2.1	Kokkuleppe vorm	45
2.2.2	Kohustused andmesubjektide ees	45
2.3	Kohustused andmekaitseasutuste ees	47

Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määruse 2016/679/EL (füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta; edaspidi „isikuandmete kaitse üldmäärus“) artikli 70 lõike 1 punkti e,

võttes arvesse Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) lepingut, eriti selle XI lisa ja protokoll nr 37, mida on muudetud EMP ühiskomitee 6. juuli 2018. aasta otsusega nr 154/2018¹,

võttes arvesse kodukorra artiklit 12 ja artiklit 22,

kuna suuniste ettevalmistustöö hõlmas sidusrühmade sisendite kogumist nii kirjalikult kui ka sidusrühmade üritusel, et teha kindlaks kõige pakilisemad probleemid;

ON VASTU VÕTNUD JÄRGMISED SUUNISED:

SISSEJUHATUS

1. Selle dokumendi eesmärk on anda juhiseid vastutava töötleja ja volitatud töötleja mõistete kohta, tuginedes isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 4 esitatud määratluste reeglitele ja IV peatüki kohustuste sätetele. Peamine eesmärk on selgitada mõistete tähendust ning eri rolle ja kohustuste jaotust töötlejate vahel.
2. Vastutava töötleja mõiste ja selle seos volitatud töötleja mõistega etendavad isikuandmete kaitse üldmääruse kohaldamisel olulist rolli, sest nende alusel määratakse kindlaks, kes vastutab erinevate andmekaitse-eeskirjade järgimise eest ja kuidas andmesubjektid saavad oma õigusi praktikas kasutada. Isikuandmete kaitse üldmääruses kehtestatakse sõnaselgelt vastutuse põhimõte, st vastutav töötleja vastutab artiklis 5 sätestatud isikuandmete töötlemise põhimõtete eest ja suudab tõendada nende järgimist. Lisaks on isikuandmete kaitse üldmääruses kehtestatud täpsemad reeglid volitatud töötleja(te) kasutamise kohta ning teatud isikuandmete töötlemist käsitlevad sätted pole adresseeritud ainult vastutavatele töötlejatele, vaid ka volitatud töötlejatele.
3. Seetõttu on ülimalt tähtis, et nende mõistete täpne tähendus ja õige kasutamise kriteeriumid oleksid piisavalt selged ja ühised kogu Euroopa Liidus ja Euroopa Majanduspiirkonnas.
4. Artikli 29 tööühm andis oma arvamuses 1/2010 (WP169)² välja juhised vastutava töötleja/volitatud töötleja mõistete kohta, esitades selgitusi ja konkreetseid näiteid. Pärast isikuandmete kaitse üldmääruse jõustumist on sageli küsitud, mil määral muutis isikuandmete kaitse üldmäärus vastutava töötleja ja volitatud töötleja mõisteid ja nende rolle. Küsimusi esitati eelkõige kaasvastutavate töötlejate mõiste sisu kohta (nagu on sätestatud näiteks isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 26) ja IV peatükis sätestatud volitatud töötlejate konkreetsete kohustuste kohta (nagu on sätestatud näiteks isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 28). Seetõttu, ja kuna Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp tunnustab, et mõistete konkreetne rakendamine vajab täiendavat selgitamist, peab see nõukogu

¹ Kõiki selle dokumendi viiteid liikmesriikidele tuleb mõista kui viiteid EMP liikmesriikidele.

² Artikli 29 tööühma arvamus 1/2010 vastutava töötleja ja volitatud töötleja mõistete kohta, vastu võetud 16. veebruaril 2010, 264/10/EN, WP 169.

vajalikuks anda täpsemaid juhiseid, et tagada ühtne ja ühtlustatud lähenemisviis kogu liidus ja Euroopa Majanduspiirkonnas. Käesolevad suunised asendavad töörühma 29 varasema arvamuse nende mõistete kohta (WP169).

5. Suuniste I osas käsitletakse vastutava töötleva, kaasvastutavate töötlevate, volitatud töötleva ja kolmanda isiku/vastuvõtja mõistete määratlusi. II osas antakse täiendavaid juhiseid vastutava töötleva, kaasvastutavate töötlevate ja volitatud töötleva eri rollidega kaasnevate tagajärgede kohta.

I OSA – MÕISTED

1 ÜLDISED MÄRKUSED

6. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõikes 2 kehtestatakse sõnaselgelt vastutuse põhimõte, mis tähendab, et:
 - vastutav töötleva *vastutab* isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõikes 1 sätestatud põhimõtete *järgimise eest*, ja
 - vastutav töötleva on võimeline *tõendama vastavust* isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõikes 1 sätestatud põhimõtetele.Seda põhimõtet on kirjeldatud artikli 29 töörühma arvamuses³ ja seda siin üksikasjalikult ei käsitleta.
7. Vastutuse põhimõtte integreerimine isikuandmete kaitse üldmäärusesse ja selle keskseks põhimõtteks muutmise eesmärk oli rõhutada, et vastutavad töötlevad peavad rakendama asjakohaseid ja tõhusaid meetmeid ning suutma tõendada vastavust.⁴
8. Vastutuse põhimõtet on üksikasjalikumalt kirjeldatud artiklis 24, milles on sätestatud, et vastutav töötleva rakendab asjakohaseid tehnilisi ja korralduslikke meetmeid, et tagada ja suuta **tõendada** isikuandmete töötlemist kooskõlas isikuandmete kaitse määrusega. Vajadusel vaadatakse kõnealused meetmed läbi ja ajakohastatakse. Vastutuse põhimõtet kajastab ka artikkel 28, kus on sätestatud vastutava töötleva kohustused volitatud töötleva kaasamisel.
9. Vastutuse põhimõte on suunatud otse vastutavale töötlevale. Teatud täpsemad eeskirjad on aga suunatud nii vastutavatele töötlevatele kui ka volitatud töötlevatele, nt artiklis 58 sätestatud eeskirjad järelevalveasutuste volituste kohta. Nii vastutavatele töötlevatele kui ka volitatud töötlevatele võib määrata trahve, kui nad ei täida isikuandmete kaitse määrusest tulenevaid kohustusi. Lisaks vastutavad mõlemad otseselt järelevalveasutuste ees, sest neil on kohustus säilitada ja esitada nõudmisel asjakohaseid dokumente, teha uurimise korral koostööd ja täita halduskorraldusi. Samas tuleb meeles pidada, et volitatud töötlevad peavad alati järgima vastutava töötleva juhiseid ning tegutsema ainult nende järgi.
10. Vastutuse põhimõte koos teiste konkreetsemate reeglitega isikuandmete kaitse üldmääruse järgimise ja vastutuse jaotamise kohta tingib seetõttu vajaduse määratleda mitme isikuandmete töötlemises osaleja eri rollid.

³ Artikli 29 töörühma aramus 3/2010 vastutuse põhimõtte kohta, vastu võetud 13. juulil 2010, 00062/10/EN WP 173.

⁴ Isikuandmete kaitse üldmääruse põhjendus 74.

11. Isikuandmete kaitse üldmääruses esitatud vastutava töötaja ja volitatud töötaja mõistete kohta tuleb üldiselt märkida, et need ei ole võrreldes direktiiviga 95/46/EÜ muutunud ja erinevate rollide määramise kriteeriumid jäävad üldiselt samaks.
12. Vastutava töötaja ja volitatud töötaja mõisted on *funktsionaalsed*: nende eesmärk on jaotada vastutus töötajate tegeliku rolli kohaselt⁵. See tähendab, et töötaja õiguslik staatus kas vastutava või volitatud töötajana tuleb põhimõtteliselt määrata selle alusel, milline on tema tegelik tegevus konkreetses olukorras, mitte ametliku määramise teel (näiteks lepinguga)⁶. See tähendab, et rollide jagamine peaks tavaliselt tulenema juhtumi faktiliste elementide või asjaolude analüüsist ja sellisena ei ole see läbiräägitav.
13. Vastutava töötaja ja volitatud töötaja mõisted on ka *autonoomsed* selles mõttes, et kuigi välised õigusallikad võivad aidata kindlaks teha, kes on vastutav töötaja, tuleks neid tõlgendada peamiselt liidu andmekaitseaduste alusel. Vastutava töötaja mõistet ei tohiks mõjutada muud – vahel kokkupõrkavad või kattuvad – mõisted muudes õigusvaldkondades, näiteks looja või valdaja intellektuaalomandiõiguste või konkurentsioiguse valdkonnas.
14. Kuna vastutava töötaja rolli omistamise põhieesmärk on tagada vastutus ning isikuandmete tõhus ja igakülgne kaitse, tuleks vastutava töötaja mõistet tõlgendada piisavalt laialt, eelistades võimalusel andmesubjektide tõhusat ja täielikku kaitset⁷, et tagada liidu andmekaitseõiguse täielik mõju ning vältida lünki ja võimalikku eeskirjadest kõrvalehoidmist, vähendamata samas volitatud töötaja rolli.

2 VASTUTAVA TÖÖTLEJA MÄÄRATLUS

2.1 Vastutava töötaja määratlus

15. Vastutav töötaja on isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 4 lõike 7 kohaselt määratletud kui ***„füüsiline või juriidiline isik, avaliku sektori asutus, amet või muu organ, kes üksi või koos teistega määrab kindlaks isikuandmete töötlemise eesmärgid ja vahendid; kui sellise töötlemise eesmärgid ja vahendid on kindlaks määratud liidu või liikmesriigi õigusega, võib vastutava töötaja või tema määramise konkreetset kriteeriumid sätestada liidu või liikmesriigi õiguses“***.
16. Vastutava töötaja määratlus sisaldab viit põhielementi, mida analüüsitakse suuniste jaoks eraldi. Need elemendid on järgmised.
 - „füüsiline või juriidiline isik, avaliku sektori asutus, amet või muu organ“
 - „määrab kindlaks“
 - „üks või koos teistega“

⁵ Artikli 29 töörühma arvamus 1/2010, WP 169, lk. 9.

⁶ Vt ka kohtujuristi Mengozzi arvamus, Jehoova tunnistajad, C-25/17, ECLI: EU:C:2018: 57, punkt 68 („Vastutava töötaja määramiseks direktiivi 95/46 tähenduses, kaldun arvama [...], et liigne formaalsus hõlbustaks direktiivi 95/46 sätetest möödahiilimist ja järelikult on vaja tugineda rohkem faktilisele kui formaalsele analüüsile [...].“)

⁷ Euroopa Liidu Kohus, kohtuasi C-131/12, Google Spain SL ja Google Inc. versus Agencia Española de Protección de Datos (AEPD) ja Mario Costeja González, 13. mai 2014. aasta otsus, punkt 34; Euroopa Liidu Kohus, kohtuasi C-210/16, Wirtschaftsakademie Schleswig-Holstein, 5. juuni 2018. aasta otsus, punkt 28; Euroopa Liidu Kohus, kohtuasi C-40/17, Fashion ID GmbH & Co. KG versus Verbraucherzentrale NRW eV, 29. juuli 2019. aasta otsus, punkt 66.

- „eesmärgid ja vahendid“
- „isikuandmete töötlemine“

2.1.1 „Füüsiline või juriidiline isik, avaliku sektori asutus, amet või muu organ“

17. Esimene element on seotud üksuse tüübiga, kes võib olla vastutav töötaja. Isikuandmete kaitse üldmääruse kohaselt võib vastutav töötaja olla „füüsiline või juriidiline isik, avaliku sektori asutus, amet või muu organ“. See tähendab, et põhimõtteliselt ei ole piiranguid üksuse tüübile, kes võib võtta vastutava töötaja rolli. See võib olla organisatsioon, kuid ka üksikisik või üksikisikute rühm⁸. Praktikas tegutseb aga üldjuhul organisatsioon kui selline – mitte organisatsiooni üksikisik (näiteks tegevjuht, töötaja või juhatuse liige) – isikuandmete kaitse üldmääruse mõistes vastutava töötajana. Mis puudutab kontsernisest andmetöötlust, siis tuleb erilist tähelepanu pöörata küsimusele, kas ettevõtte tegutseb vastutava töötajana või volitatud töötajana, näiteks andmete töötlemisel emaettevõtte nimel.
18. Mõnikord määravad ettevõtted ja avalikud sektori asutused konkreetse isiku, kes vastutab töötlemistoimingu teostamise eest. Isegi kui andmekaitse-eeskirjade järgimise tagamiseks määratakse konkreetne füüsiline isik, ei ole see isik vastutav töötaja, vaid tegutseb juriidilise isiku (äriühingu või avaliku sektori asutuse) nimel, kes vastutab eeskirjade rikkumise korral vastutava töötajana. Isegi kui organisatsiooni teatud osakond või üksus vastutab operatiivselt teatud töötlemistoimingute vastavuse tagamise eest, ei tähenda see, et sellest osakonnast või üksusest saab vastutav töötaja (selleks on organisatsioon tervikuna).

Näide:

Äriühingu ABC turundusosakond käivitab ABC toodete reklaamimiseks reklaamikampaania. Turundusosakond otsustab kampaania olemuse ja kasutatavad vahendid (e-post, sotsiaalmeedia ...), sihtrühma ja milliseid andmeid kasutada, et kampaania oleks võimalikult edukas. Isegi kui turundusosakond tegutses suuresti iseseisvalt, loetakse äriühingut ABC põhimõtteliselt vastutavaks töötajaks, sest reklaamikampaania käivitab ettevõtte ning see toimub tema äritegevuse raames ja eesmärkidel.

19. Põhimõtteliselt võib eeldada, et mis tahes isikuandmete töötlemine töötajate poolt, mis toimub organisatsiooni tegevuse raames, toimub selle organisatsiooni kontrolli all⁹. Erandlikel asjaoludel võib aga juhtuda, et töötaja otsustab kasutada isikuandmeid oma eesmärgil, ületades sellega ebaseaduslikult talle antud volitused (nt oma äriühingu või muu sarnase asutamiseks). Seetõttu on organisatsiooni kui vastutava töötaja kohustus tagada piisavad tehnilised ja korralduslikud meetmed, sealhulgas töötajate koolitamine ja teavitamine, et tagada vastavus isikuandmete kaitse üldmäärusega¹⁰.

⁸ Näiteks leidis Euroopa Liidu Kohus kohtuasjas *Jehoova tunnistajad*, C-25/17, ECLI:EU:C: 2018:551, punkt 75, et Jehoova tunnistajate religioosne kogukond tegutses koos oma üksikute liikmetega vastutava töötajana. Kohtuotsus kohtuasjas *Jehoova tunnistajad*, C-25/17, ECLI:EU:C: 2018:551, punkt 75.

⁹ Töötajaid, kellel on organisatsioonis juurdepääs isikuandmetele, ei peeta üldiselt „vastutavateks töötajateks“ ega „volitatud töötajateks“, vaid pigem „vastutava töötaja või volitatud töötaja volituse alusel tegutsevateks isikuteks“ isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 29 tähenduses.

¹⁰ Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 24 lõige 1.

2.1.2 „Määrab kindlaks“

20. Vastutava töötleva mõiste teine element viitab vastutava töötleva *mõjule* töötlemise üle *otsustusõiguse kasutamise kaudu*. Vastutav töötleva on organ, kes *otsustab* töötlemise teatud põhielemendid. Vastutav töötleva võib olla seadusega määratletud või tuleneda juhtumi faktiliste elementide või asjaolude analüüsist. Tuleks vaadata konkreetseid töötlemistoiminguid ja mõista, kes need kindlaks määrab, vastates kõigepealt järgmistele küsimustele: „*miks see töötlemine toimub?*“ ja „*kes otsustas, et töötlemine peaks toimuma teatud eesmärgil?*“.

Vastutamiseks vajalikud asjaolud

21. Et vastutava töötleva mõiste on funktsionaalne mõiste, põhineb see **pigem faktilisel kui formaalsel analüüsil**. Analüüsi hõlbustamiseks saab protsessi suunata ja lihtsustada teatavate rusikareeglite ja praktiliste eelduste abil. Enamikus olukordades saab „määrava organi“ hõlpsalt ja selgelt kindlaks teha, viidates teatud õiguslikele ja/või faktilistele asjaoludele, millest võib tavaliselt järeldada „mõju“, kui muud elemendid ei näita vastupidist. Eristada saab kahte tüüpi olukordi: 1) *õigusnormidest* tulenev vastutus ja 2) *faktilisest mõjust* tulenev vastutus.

1) Õigusnormidest tulenev vastutus

22. On juhtumeid, kus vastutuse saab tuletada selgest juriidilisest pädevusest, näiteks kui vastutav töötleva või selle määramise konkreetset kriteeriumid on sätestatud siseriiklikus või liidu õiguses. Artikli 4 lõikes 7 on sätestatud, et „*kui sellise töötlemise eesmärgid ja vahendid on kindlaks määratud liidu või liikmesriigi õigusega, võib vastutava töötleva või tema määramise konkreetset kriteeriumid sätestada liidu või liikmesriigi õiguses.*“ Kuigi artikli 4 lõikes 7 viidatakse „vastutavale töötlejale“ ainsuses, leiab Euroopa Andmekaitsekoogu, et liidu või liikmesriigi õiguses võib olla võimalik määrata ka rohkem kui üks vastutav töötleva ja isegi kaasvastutavad töötlejad.
23. Kui vastutav töötleva on konkreetset seadusega identifitseeritud, on see vastutava töötleva kindlakstegemisel määrav. See eeldab, et seadusandja on määranud vastutavaks töötlejaks üksuse, kellel on realselt võimalik vastutada. Mõnes riigis johtub kohalikust seadusandlusest, et avaliku sektori asutused vastutavad oma ülesannete raames isikuandmete töötlemise eest.
24. Tihti ei määrata aga otseselt vastutavat töötlejat ega sätestata tema määramise kriteeriume, vaid kehtestatakse seadusega ülesanne või seatakse kellelegi kohustus koguda ja töödelda teatud andmeid. Sellistel juhtudel määratakse töötlemise eesmärk sageli kindlaks seadusega. Vastutav töötleva on tavaliselt see, kes määrati seadusega selle eesmärgi ehk avaliku ülesande täitmiseks. Näiteks kui üksus, kellele on antud teatud avalikud ülesanded (nt sotsiaalkindlustus), mida ei ole võimalik täita vähemalt teatud isikuandmete kogumiseta, loob nende avalike ülesannete täitmiseks andmebaasi või registri. Sel juhul sätestatakse seadusega (kuigi kaudselt), kes on vastutav töötleva. Üldisemalt võib seadusega kehtestada ka avaliku või erasektori üksustele teatud andmete säilitamise või esitamise kohustuse. Neid üksusi loetakse tavaliselt vastutavaks töötlejaks selle kohustuse täitmiseks vajaliku töötlemise raames.

Näide. Õigusnormid

Riigi A kohaliku seadusandlusega on seatud omavalitsusasutustele kohustus maksta kodanikele sotsiaalhoolekandetoetusi, näiteks igakuseid makseid olenevalt nende majanduslikust olukorrast. Maksete tegemiseks peab omavalitsus koguma ja töötleva taotlejate finantsolukorra andmeid. Kuigi

seaduses ei ole sõnaselgelt sätestatud, et kohalikud omavalitsused on selle töötlemise vastutavad töötajad, tuleneb see kaudselt õigusnormidest.

2) Faktilisest mõjust tulenev vastutus

25. Kui vastutus ei tulene õigusnormidest, tuleb üksus kvalifitseerida vastutavaks töötlejaks töötlemisega seotud faktiliste asjaolude hinnangu alusel. Tuleb arvesse võtta kõiki asjakohaseid faktilisi asjaolusid, et jõuda järeldusele, kas konkreetne üksus avaldab kõnealuste isikuandmete töötlemisele määravat mõju.
26. Faktide hindamise vajadus tähendab ka seda, et vastutava töötleja roll ei tulene andmeid töötleva üksuse olemusest, vaid tema konkreetsest tegevusest konkreetsetes kontekstis. Teisisõnu võib sama üksus ühtaegu olla teatud töötlemistoimingute vastutav töötleja ja teiste töötlemistoimingute volitatud töötleja ning vastutava töötleja või volitatud töötleja kvalifikatsiooni tuleb hinnata seoses iga konkreetse andmetöötlustoiminguga.
27. Praktikas võib teatavad töötlemistoimingud lugeda seotuks üksuse rolli või tegevustega, millega kaasnevad lõppkokkuvõttes andmekaitse seisukohast kohustused. Selle põhjus võivad olla üldisemad õigusnormid või väljakujunenud õiguspraktika eri valdkondades (tsiviilõigus, äriõigus, tööõigus jne). Sellisel juhul aitavad vastutavat töötlejat tuvastada olemasolevad traditsioonilised rollid ja erialased teadmised, mis nõuavad tavaliselt teatavat vastutust, näiteks: tööandja seoses oma töötajate isikuandmete töötlemisega, kirjastaja, kes töötleb oma tellijate isikuandmeid, või ühendus, kes töötleb oma liikmete või annetajate isikuandmeid. Kui üksus tegeleb isikuandmete töötlemisega oma töötajate, klientide või liikmetega suhtlemise raames, määrab üldjuhul see üksus kindlaks töötlemise eesmärgi ja vahendid ning tegutseb seetõttu vastutava töötlejana isikuandmete kaitse üldmääruse tähenduses.

Näide. Advokaadibürood

Äriühing ABC palkab advokaadibüroo teda vaidluses esindama. Selle ülesande täitmiseks peab advokaadibüroo töötleva juhtumiga seotud isikuandmeid. Isikuandmete töötlemise põhjus on advokaadibüroo volitus esindada klienti kohtus. See volitus ei ole aga konkreetselt seotud isikuandmete töötlemisega. Advokaadibüroo tegutseb suurel määral iseseisvalt, näiteks otsustab, mis teavet kasutada ja kuidas seda kasutada, ja ei saa kliendilt isikuandmete töötlemise kohta mingeid juhiseid. Töötlemine, mida advokaadibüroo teostab selleks, et täita oma ülesannet äriühingu seadusliku esindajana, on seega seotud advokaadibüroo funktsionaalse rolliga, mistõttu peetakse advokaadibürood selle töötlemise vastutavaks töötlejaks.

Näide. Telekommunikatsioonioperaatorid¹¹:

Elektronilise sideteenuse, näiteks e-posti teenuse osutamine hõlmab isikuandmete töötlemist. Selliste teenuste pakkujat peetakse tavaliselt vastutavaks töötlejaks seoses isikuandmete töötlemisega, mis on vajalik teenuse kui sellise toimimiseks (näiteks liiklus- ja arveldusandmed). Kui teenusepakkuja ainus eesmärk ja roll on võimaldada meilisõnumite edastamist, ei loeta teenusepakkujat vastutavaks töötlejaks seoses sõnumis sisalduvate isikuandmetega. Sõnumis sisalduvate isikuandmete vastutavaks töötlejaks loetakse tavaliselt isik, kellelt sõnum pärineb, mitte edastusteenust pakkuvat teenusepakkuja.

¹¹ Euroopa Andmekaitsekoostöögruppi on seisukohal, et see näide, mis oli varem lisatud direktiivi 95/46/EÜ põhjendusse 47, on asjakohane ka isikuandmete kaitse üldmääruse raames.

28. Paljudel juhtudel võib erinevate poolte vaheliste lepingutingimuste hindamine aidata kindlaks määrata, kumb pool (või millised pooled) tegutseb (tegutsevad) vastutava töötlejana. Isegi kui lepingus ei öelda, kes on vastutav töötleja, võib see sisaldada piisavalt elemente, et järeldada, kes täidab töötlemise eesmärkide ja vahenditega seoses otsustavat rolli. Samuti võib juhtuda, et leping sisaldab sõnaselget avaldust vastutava töötleja isiku kohta. Kui pole põhjust kahelda, et see kajastab täpselt tegelikkust, võib järgida lepingutingimusi. Lepingutingimused ei ole aga igas olukorras määrava tähtsusega, sest see võimaldaks pooltel vastutuse oma äranägemise järgi jaotada. Ei ole võimalik saada vastutavaks töötlejaks ja pääseda vastutava töötleja kohustustest lihtsalt lepingut teatud viisil sõnastades, kui faktilised asjaolud tähendavad midagi muud.
29. Kui üks pool otsustab tegelikult, miks ja kuidas isikuandmeid töödeldakse, on see pool vastutav töötleja, isegi kui lepingus on kirjas, et tegemist on volitatud töötlejaga. Samuti ei loeta üksust andmekaitseõiguse seisukohast volitatud töötlejaks seepärast, et ärilepingus kasutatakse mõistet „alltöövõtja“.¹²
30. Kooskõlas faktilise lähenemisviisiga tähendab sõna „määrab kindlaks“, et vastutav töötleja on üksus, kes tegelikult mõjutab töötlemise eesmarke ja vahendeid. Tavaliselt määratletakse töötleja lepinguga, kes on määrav pool (vastutav töötleja) ja juhendatav pool (volitatud töötleja). Isegi kui volitatud töötleja pakub konkreetsel viisil esialgselt määratletud teenust, tuleb vastutavale töötlejale esitada teenuse üksikasjalik kirjeldus ning ta peab tegema lõpliku otsuse, et kiita heaks töötlemise viis ja nõuda vajadusel muudatusi. Lisaks ei saa volitatud töötleja hiljem töötlemise olulisi elemente vastutava töötleja loata muuta.

Näide: standardiseeritud pilveteenus

Suur pilveteenuse pakkuja pakub oma klientidele võimalust salvestada suures koguses isikuandmeid. Teenus on täielikult standardiseeritud ja kliendid saavad vaid veidi või üldse mitte teenust kohandada. Lepingutingimused määrab ja koostab ühepoolselt pilveteenuse pakkuja, kes esitab need kliendile „võta või jäta“ põhimõtte alusel. Äriühing X otsustab kasutada oma klientide isikuandmete salvestamiseks pilveteenuse pakkujat. Äriühing X loetakse endiselt vastutavaks töötlejaks, arvestades tema otsust kasutada seda pilveteenuse pakkujat isikuandmete töötlemiseks oma eesmärkidel. Kuivõrd pilveteenuse pakkuja ei töötle isikuandmeid oma eesmärkidel ning salvestab andmed ainult oma klientide nimel ja juhiste kohaselt, loetakse teenusepakkuja volitatud töötlejaks.

2.1.3 „Üksi või koos teistega“

31. Artikli 4 lõikes 7 täpsustatakse, et üksus võib töötlemise „eesmärgid ja vahendid“ määrata üksi või koos teistega. Selle kohaselt on vastutav töötleja üksus, kes „üksi või koos teistega“ määrab kindlaks töötlemise eesmärgid ja vahendid. See tähendab, et sama töötlemise vastutavate töötlejatena võivad tegutseda mitu erinevat üksust, kusjuures igaühele kehtivad kohaldatavad andmekaitsetsätted. Samuti võib organisatsioon olla vastutav töötleja, isegi kui ta ei tee kõiki otsuseid eesmärkide ja vahendite kohta. Kaasvastutamise kriteeriumid ja see, mil määral kaks või enam üksust ühiselt vastutavad, võivad võtta eri vormid, nagu on selgitatud allpool¹³.

¹² Vt näiteks artikli 29 andmekaitse töörühma arvamus 10/2006 isikuandmete töötlemise kohta ülemaailmse pankadevahelise finantstelekkommunikatsiooni ühingu poolt, 22. november 2006, WP128, lk 11.

¹³ Vt I osa 3. jagu („Kaasvastutavate töötlejate määratlus“).

2.1.4 „Eesmärgid ja vahendid“

32. Vastutava töötleva määratluse neljas element viitab vastutava töötleva mõju objektile, nimelt töötlemise „eesmärkidele ja vahenditele“. See on vastutava töötleva mõiste sisuline osa: mida üksus peaks määrama, et saada vastutavaks töötlevaks.
33. Sõnaraamatud määratlevad „eesmärgi“ kui „eeldatava tulemuse, mis on kavandatud või suunab teie kavandatud tegevusi“, ja „vahendid“ kui „kuidas tulemus või eesmärk saavutatakse“.
34. Isikuandmete kaitse üldmääruses on sätestatud, et isikuandmeid kogutakse täpselt ja selgelt kindlaksmääratud ja õiguspärastel eesmärkidel ega töödelda hiljem viisil, mis on vastuolus nende eesmärkidega. Seetõttu on töötlemise „eesmärkide“ ja nende saavutamise „vahendite“ kindlaksmääramine eriti oluline.
35. Eesmärkide ja vahendite kindlaksmääramine tähendab vastavalt töötlemise „miks“ ja „kuidas“ otsust¹⁴: konkreetse töötlemistoimingu korral on vastutav töötleva üksus, kes on määranud, *miks* töötlemine toimub (st „mis eesmärgil“ või „milleks“) ja *kuidas* see eesmärk saavutatakse (st mis vahendeid eesmärgi saavutamiseks kasutatakse). Füüsiline või juriidiline isik, kes avaldab sellist mõju isikuandmete töötlemisele, osaleb seeläbi selle töötlemise eesmärkide ja vahendite kindlaksmääramises isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 4 lõikes 7 esitatud määratluse alusel.¹⁵
36. Vastutav töötleva peab otsustama nii töötlemise eesmärgi kui ka vahendite üle, nagu allpool kirjeldatud. Seetõttu ei saa vastutav töötleva piirduda ainult eesmärgi kindlaksmääramisega. Ta peab tegema otsuseid ka töötlemisvahendite kohta. Volitatud töötleva ei saa aga kunagi määrata kindlaks töötlemise eesmärki.
37. Praktikast tähendab see, et kui vastutav töötleva kaasab volitatud töötleva enda nimel töötlemist läbi viima, saab volitatud töötleva sageli ise teha teatavaid otsuseid selle kohta, kuidas andmeid töödelda. Euroopa Andmekaitseinspektsiooni tunnistab, et ka volitatud töötleval võib olla teatav õigus teha töötlemisega seotud otsuseid. Seetõttu on vaja anda juhised, **mis tasemel** küsimuste „miks“ ja „kuidas“ **mõjutamine** peaks tähendama üksuse vastutavaks töötlevaks kvalifitseerumist ning mis ulatuses võib volitatud töötleva teha otsuseid.
38. Kui üks üksus määrab selgelt kindlaks eesmärgid ja vahendid, usaldades teisele üksusele töötlemistoiminguid ehk tema üksikasjalike juhiste täitmise, on olukord lihtne ja pole kahtlust, et teist üksust tuleks käsitada volitatud töötlevana ja esimest üksust vastutava töötlevana.

Olulised ja mitteolulised vahendid

39. Küsimus on selles, kuidas piiritleda vastutava töötleva otsused ja otsused, mille võib jätta volitatud töötleva otsustada. Otsused töötlemise eesmärgi kohta on ilmselgelt alati vastutava töötleva teha.
40. Vahendite kindlaksmääramisega seoses võib eristada olulisi ja mitteolulisi vahendeid. „Olulised vahendid“ on traditsiooniliselt ja olemuslikult kavandatud vastutavale töötlevale. Kui mitteoluliste vahendite üle võib otsustada ka volitatud töötleva, siis oluliste vahendite üle üksnes vastutav töötleva. „Olulised vahendid“ on vahendid, mis on tihedalt seotud töötlemise eesmärgi ja ulatusega, näiteks töödeldavate isikuandmete tüüp („*milliseid andmeid töödeldakse?*“), töötlemise kestus („*kui kaua neid töödeldakse?*“), adressaatide kategooriad („*kellel on neile juurdepääs?*“) ja andmesubjektide kategooriad („*kelle isikuandmeid töödeldakse?*“). Olulised vahendid on samuti tihedalt seotud küsimusega, kas töötlemine on seaduslik, vajalik ja proportsionaalne. „Mitteolulised vahendid“ on

¹⁴ Vt ka kohtujurist Boti arvamus kohtuasjas *Wirtschaftsakademie*, C-210/16, ECLI:EU:C:2017:796, punkt 46. Kohtuotsus kohtuasjas *Jehoova tunnistajad*, C-25/17, ECLI:EU:C:2018:551, punkt 68.

seotud rakendamise praktilisemate aspektidega, nt teatud tüüpi riist- või tarkvaratüübi valimine või üksikasjalikud turvameetmed, mille üle võib otsustada volitatud töötleja.

Näide. Palgaarvestuse haldamine

Tööandja A palkab teise ettevõtte, kes haldab nende töötajatele palga maksmist. Tööandja A annab selged juhised, kellele maksta, mis summad, mis kuupäevaks, millisest pangast, kui kaua andmeid säilitatakse, millised andmed tuleks maksuhaldurile avaldada jne. Sel juhul töödeldakse andmeid ettevõtte A eesmärgil – maksta töötajatele palka – ja palgaarvestuse haldaja ei tohi andmeid enda eesmärgil kasutada. See, kuidas palgaarvestuse haldaja peaks andmeid töötleva, on selgelt ja täpselt määratletud. Siiski võib palgaarvestuse haldaja otsustada töötlemise teatud üksikasjade üle, näiteks millist tarkvara kasutada, kellele anda oma organisatsioonis juurdepääs jne. See ei muuda tema rolli volitatud töötlejana seni, kuni haldaja ei lähe ettevõtte A juhustega vastuollu ega ületa neid.

Näide. Pangamaksed

Tööandja A juhiste piires edastab haldaja pangale B teavet, et nad saaksid teha tööandja A töötajatele makseid. See tegevus hõlmab isikuandmete töötlemist panga B poolt pangatoimingute tegemiseks. Selle tegevuse käigus otsustab pank tööandjast A sõltumata, milliseid andmeid tuleb teenuse osutamiseks töödelda, kui kaua andmeid tuleb säilitada jne. Tööandja A ei saa mõjutada panga B andmetöötlemise eesmärki ja vahendeid. Pank B on seega selle töötlemise vastutav töötleja ja isikuandmete edastamist pangaarvestuse haldajalt tuleb käsitada teabe avalikustamisena kahe vastutava töötleja – tööandja A ja panga B vahel.

Näide. Raamatupidajad

Tööandja A palkab ka raamatupidamisfirma C, kes viib läbi nende raamatupidamise auditeid, ja edastab seetõttu firmale C finantstehingute andmed (sh isikuandmed). Raamatupidamisfirma C töötleb neid andmeid ilma tööandjalt A saadud üksikasjalike juhusteta. Firma C otsustab ise kooskõlas õigusnormidega, mis reguleerivad tema auditeerimistoiminguid, et tema kogutud andmeid töödeldaks ainult tööandja A auditeerimise eesmärgil. Lisaks otsustab ta, milliseid andmeid tal on vaja, millised isikukategooriad tuleb registreerida, kui kaua andmeid säilitatakse ja milliseid tehnilisi vahendeid kasutatakse. Nendel asjaoludel on raamatupidamisfirma C tööandjale A auditeerimisteenuseid pakkudes vastutav töötleja. See võib aga erineda olenevalt tööandja A juhiste tasemest. Olukorras, kus seaduses pole sätestatud raamatupidamisfirma konkreetseid kohustusi ja klient esitab töötlemise kohta väga üksikasjalikud juhised, on raamatupidamisfirma tegelikult volitatud töötleja. Eristada saab olukorda, kus töötlemine toimub seda kutseala reguleerivate seaduste kohaselt raamatupidamisfirma põhitegevuse raames, ja olukorda, kus töötlemine on piiratum (kõrvaltegevus), mida teostatakse kliendi tegevuse raames.

Näide. Veebimajutus

Tööandja A palkab veebimajutuse teenusepakkuja H krüptitud andmete salvestamiseks H serveritesse. Veebimajutuse teenusepakkuja H ei määra, kas need andmed on isikuandmed, ega töötle andmeid muul viisil kui oma serverites salvestades. Et salvestamine on üks näide isikuandmete töötlemistoimingutest, töötleb veebimajutuse teenusepakkuja H isikuandmeid tööandja A nimel ja on seega volitatud töötleja. Tööandja A peab esitama veebimajutuse teenusepakkujale H vajalikud juhised ning sõlmima artikli 28 kohase andmetöötluslepingu, mis kohustab veebimajutuse

teenusepakkujat H rakendama tehnilisi ja organisatsioonilisi turvameetmeid. Teenusepakkuja H peab abistama tööandjat A vajalike turvameetmete võtmisel ja teavitama teda igast isikuandmetega seotud rikkumisest.

41. Ehkki mitteoluliste vahendite üle otsustamise võib jätta volitatud töötlejale, peab vastutav töötleja siiski andmetöötluslepingus teatavad elemendid välja tooma, näiteks turvanõuetega, nt juhised võtta kõik isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 32 kohaselt nõutavad meetmed. Lepingus peab olema ka kirjas, et volitatud töötleja abistab vastutavat töötlejat näiteks artikli 32 järgimise tagamisel. Vastutav töötleja jääb igal juhul vastutama asjakohaste tehniliste ja korralduslike meetmete rakendamise eest, et tagada ja suuta tõendada, et töötlemine toimub määruse kohaselt (artikkel 24). Seda tehes peab vastutav töötleja võtma arvesse töötlemise olemust, ulatust, konteksti ja eesmärgi, samuti füüsiliste isikute õiguste ja vabadustega seotud riske. Sel põhjusel peab vastutav töötleja olema täielikult teadlik kasutatavatest vahenditest, et ta saaks selle kohta teadliku otsuse teha. Selleks et vastutav töötleja saaks näidata töötlemise seaduslikkust, on soovitatav dokumenteerida vastutava töötleja ja volitatud töötleja vahel sõlmitavas lepingus või muus õiguslikult siduvas dokumendis minimaalselt vajalikud tehnilised ja korralduslikud meetmed.

Näide. Kõnekeskus

Äriühing X otsustab teatava osa klienditeenindussuhete jaoks tellida kõnekeskuse teenuseid. Kõnekeskus saab tuvastatavaid kliendiosade andmeid ja ka kontakteavet. Kõnekeskus kasutab äriühingu X klientide isikuandmete haldamiseks oma tarkvara ja IT-taristut. Äriühing X allkirjastab isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 28 alusel kõnekeskuse teenuse pakkujaga andmetöötluslepingu, olles teinud kindlaks, et kõnekeskuse pakutud tehnilised ja organisatsioonilised turvameetmed on asjakohaste riskide jaoks sobivad ning kõnekeskus töötleb isikuandmeid ainult ettevõtte X eesmärgidel ja selle juhiste kohaselt. Äriühing X ei anna kõnekeskusele lisajuhiseid konkreetse tarkvara kohta ega üksikasjalikke juhiseid konkreetsete turvameetmete kohta. Selles näites on äriühing X vastutavaks töötlejaks hoolimata asjaolust, et kõnekeskus on määranud teatud mitteolulised töötlemisvahendid.

2.1.5 „Isikuandmete töötlemine“

42. Vastutava töötleja poolt kindlaksmääratud eesmärgid ja vahendid peavad olema seotud „isikuandmete töötlemisega“. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 4 lõikes 2 on isikuandmete töötlemine määratletud kui „*isikuandmete või nende kogumitega tehtav toiming või toimingute kogum*“. Selle tulemusel saab vastutava töötleja mõiste siduda kas ühe töötlemistoimingu või toimingute kogumiga. Praktikas võib see tähendada, et konkreetse üksuse vastutus võib hõlmata tervet kõnealust töötlemist, kuid võib piirduda ka selle konkreetse etapiga¹⁶.
43. Praktikas võib mitut üksust hõlmava isikuandmete töötlemise jagada mitmeks väiksemaks töötlemistoiminguks, mille jaoks võib iga üksus individuaalselt määrata eesmärgi ja vahendeid. Teisalt võib samal eesmärgil toimuda ka mitut üksust hõlmav töötlemistoimingute jada või kogum. Sel juhul on võimalik, et töötlemine hõlmab ühte või mitut kaasvastutavat töötlejat. Teisisõnu on võimalik, et mikrotasandil tunduvad ahela erinevad töötlemistoimingud lahutatuna, sest igal neist võib olla erinev

¹⁶ Kohtuotsus kohtuasjas *Fashion ID*, C-40/17, ECLI:EU:C:2019:629, punkt 74. „Nagu märkis kohtujurist, [...] näib, et füüsiline või juriidiline isik võib olla vastutav töötleja direktiivi 95/46 artikli 2 punkti d tähenduses koos teistega ainult nende isikuandmete töötlemisega seotud toimingute puhul, mille jaoks ta määrab ühiselt eesmärgid ja vahendid. Seevastu [...] ei saa seda füüsilist või juriidilist isikut käsitada vastutava töötlejana selle sätte tähenduses toimingute kontekstis, mis eelnevad või järgnevad kogu töötlemisahelale, mille jaoks see isik ei määra eesmärgi ega vahendeid.“

eesmärk. Siiski on vaja kontrollida, kas makrotasandil ei peaks neid töötlemistoiminguid lugema toimingute kogumiks, millel on ühine eesmärk ja mis kasutavad selle saavutamiseks ühiselt määratletud vahendeid.

44. Igaüks, kes otsustab andmeid töödelda, peab kaaluma, kas see hõlmab ka isikuandmeid, ja kui hõlmab, siis millised kohustused tal on isikuandmete kaitse üldmääruse alusel. Üksust loetakse vastutavaks töötlejaks isegi siis, kui ta ei töötle teadlikult isikuandmeid kui selliseid või on ekslikult hinnanud, et ei töötle isikuandmeid.
45. Vastutava töötleja juurdepääs töödeldavatele andmetele ei ole vajalik¹⁷. Üksus, kes tellib töötlemistoimingu väljast ja mõjutab seda tehes määravalt töötlemise eesmärki ja (olulisi) vahendeid (nt kohandades teenuse parameetreid nii, et see mõjutab seda, kelle isikuandmeid töödeldakse), on vastutav töötleja, kuigi tal ei ole kunagi andmetele tegelikku juurdepääsu.

Näide. Turu-uuringud 1

Äriühing ABC soovib teada saada, mis tüüpi tarbijad on kõige tõenäolisemalt huvitatud tema toodetest, ja sõlmib asjakohase teabe hankimiseks teenusepakkujaga XYZ lepingu.

Äriühing ABC juhendab teenusepakkujat XYZ, mis tüüpi teave teda huvitab, ja annab talle turu-uuringus osalejatele esitatud küsimuste loendi.

Äriühing ABC saab XYZ-ilt ainult statistilist teavet (näiteks tarbijate suundumused piirkondade lõikes) ja tal ei ole juurdepääsu isikuandmetele endile. Sellegipoolest otsustas äriühing ABC, et töötlemine peaks toimuma äriühingu eesmärgil, ja esitas XYZ-ile üksikasjalikud juhised, millist teavet koguda. Äriühingut ABC tuleb seetõttu pidada vastutavaks töötlejaks seoses isikuandmete töötlemisega, mis toimub taotletud teabe hankimiseks. XYZ võib andmeid töödelda ainult äriühingu ABC seatud eesmärgil ja tema üksikasjalike juhiste kohaselt ning seetõttu tuleb teda pidada volitatud töötlejaks.

Näide. Turu-uuringud 2

Äriühing ABC soovib teada saada, mis tüüpi tarbijad on tema toodetest kõige tõenäolisemalt huvitatud. Teenusepakkuja XYZ on turu-uuringute agentuur, kes kogub teavet tarbijate huvide kohta mitmesuguste küsimustike kaudu, mis puudutavad laias valikus tooteid ja teenuseid. Teenusepakkuja XYZ on kogunud ja analüüsinud neid andmeid iseseisvalt oma meetodika alusel, saamata äriühingult ABC juhiseid. Äriühingu ABC taotlusele vastamiseks genereerib teenusepakkuja XYZ statistilist teavet, saamata lisajuhiseid, milliseid isikuandmeid või kuidas tuleks statistika saamiseks töödelda. Selles näites tegutseb teenusepakkuja XYZ ainukese vastutava töötlejana, sest töötleb isikuandmeid turu-uuringute eesmärgil, määrates selleks iseseisvalt kindlaks vahendid. Äriühingul ABC ei ole nende töötlemistoimingutega seoses andmekaitsealaste õigusaktide alusel mingit erilist rolli ega vastutust, sest äriühing ABC saab anonüümseks muudetud statistikat ning ei ole seotud töötlemise eesmärkide ega vahendite kindlaksmääramisega.

¹⁷ Kohtuotsus kohtuasjas *Wirtschaftsakademie*, C-201/16, ECLI:EU:C:2018:388, punkt 38.

3 KAASVASTUTAVATE TÖÖTLEJATE MÄÄRATLUS

3.1 Kaasvastutavate töötlejate määratlus

46. Vastutavad töötledjad võib kvalifitseerida kaasvastutavateks töötledjateks, kui töötlemises osaleb rohkem kui üks töötledja.
47. Kuigi mõiste ei ole uus ja oli juba olemas direktiivis 95/46/EÜ, on isikuandmete kaitse üldmääruse artikliga 26 kehtestatud kaasvastutavate töötledjate jaoks erieeskirjad ja raamistik nende suhete reguleerimiseks. Lisaks on Euroopa Liidu Kohus hiljutistes otsustes toonud selgitusi selle mõiste ja selle tagajärgede kohta.¹⁸
48. Nagu on täpsemalt kirjeldatud II osa 2. jaotises, mõjutab kaasvastutavate töötledjate kvalifikatsioon peamiselt andmekaitse-eeskirjade järgimise kohustuste jaotamist, eelkõige seoses üksikisikute õigustega.
49. Seetõttu on alljärgneva jaotise eesmärk anda juhiseid kaasvastutavate töötledjate mõiste kohta isikuandmete kaitse üldmääruse ja Euroopa Liidu Kohtu praktika alusel, et üksused teaksid, kus nad võivad tegutseda kaasvastutava töötledjana, ja rakendada seda mõistet praktikas.

3.2 Kaasvastutuse olemasolu

3.2.1 Üldised kaalutlused

50. Vastutava töötledja määratlus isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 4 lõikes 7 on kaasvastutuse määramise lähtekoht. Selle jaotise kaalutlused on seega otseselt seotud vastutava töötledja mõistet käsitleva osaga ja täiendavad seda. Seega peaks kaasvastutuse hindamine peegeldama eespool kirjeldatud „ainuvastutuse“ hindamist.
51. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikliga 26, kus kajastub isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 4 lõike 7 määratlus, nähakse ette, et „[kui] kaks või enam vastutavat töötledjat määravad ühiselt kindlaks isikuandmete töötlemise eesmärgid ja vahendid, on nad kaasvastutavad töötledjad.“ Laias laastus on konkreetse töötlemistoimingus tegu kaasvastutusega, kui erinevad pooled määravad ühiselt kindlaks selle töötlemistoimingu eesmärgi ja vahendid. Seetõttu tuleb kaasvastutavate töötledjate olemasolu hindamiseks uurida, kas eesmärkide ja vahendite kindlaksmääramise (mis on vastutava töötledja ülesanne) üle otsustab rohkem kui üks pool. „Ühiselt“ tuleb tõlgendada kui „koos“ või „mitte üksi“, eri vormides ja kombinatsioonides, nagu allpool selgitatud.
52. Kaasvastutuse hindamisel peaks faktiliselt (mitte formaalselt) analüüsima tegelikku mõju töötlemise eesmärkidele ja vahenditele. Kõiki olemasolevate või kavandatavate kokkulepete korral tuleks kontrollida pooltevaheliste suhete faktilisi asjaolusid. Pelgalt formaalsest kriteeriumist ei piisa vähemalt kahel põhjusel: mõnel juhul ei määrata kaasvastutavat töötledjat ametlikult, näiteks seaduses või lepingus; muudel juhtudel võib juhtuda, et ametlik määramine ei kajasta tegelikke kokkuleppeid,

¹⁸ Vt eelkõige *Unabhängiges Landeszentrum für Datenschutz Schleswig-Holstein v Wirtschaftsakademie*, (C-210/16), *Tietosuojavaltuutettu v Jehovan todistajat – uskonnollinen yhdyskunta* (C-25/17), *Fashion ID GmbH & Co. KG v Verbraucherzentrale NRW eV* (C-40/17). Tuleb märkida, et kuigi Euroopa Liidu Kohus tegi need otsused kaasvastutavate töötledjate mõiste tõlgendamise kohta direktiivi 95/46/EÜ kontekstis, jäävad need kehtima ka isikuandmete kaitse üldmääruse kontekstis, arvestades, et elemendid, mis määravad selle mõiste isikuandmete kaitse üldmääruse raames, on samad mis direktiivis.

määrates ametlikult vastutava töötaja rolli üksusele, kes tegelikult ei suuda töötlemise eesmärke ja vahendeid kindlaks määrata.

53. Mitte kõik töötlemised, mis hõlmavad mitut üksust, ei tähenda kaasvastutust. Kaasvastutuse olemasolu üldkriteeriumiks on **kahe või enama üksuse ühine osalemine töötlemistoimingu eesmärkide ja vahendite kindlaksmääramisel**. Täpsemalt peab kaasvastutus hõlmama ühelt poolt eesmärkide kindlaksmääramist ja teiselt poolt vahendite määramist. Kui kõik asjaomased üksused määravad kindlaks kõik need elemendid, tuleks neid käsitada kõnealuse töötlemise kaasvastutavate töötajatena.

3.2.2 Ühise osalemise hindamine

54. Ühine osalemine eesmärkide ja vahendite kindlaksmääramisel tähendab, et rohkem kui ühel üksusel on otsustav mõju sellele, kas ja kuidas töötlemine toimub. Praktikast võib ühine osalemine toimuda mitmel eri kujul. Näiteks võib ühine osalemine tähendada kahe või enama üksuse **ühist otsust** või kahe või enama üksuse **üksteist täiendavaid otsuseid** eesmärkide ja oluliste vahendite kohta.
55. Ühine osalemine *ühise otsuse* kaudu tähendab ühist otsustamist ja hõlmab ühist kavatsust kooskõlas isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 26 osutatud mõiste „ühiselt“ tavatähendusega.

Ühine osalemine *üksteist täiendavate otsuse* kaudu tuleneb eelkõige Euroopa Liidu Kohtu praktikast kaasvastutavate töötajate mõiste valdkonnas. Eesmärkide ja vahenditega seotud otsused võib lugeda üksteist täiendavaks, **kui nad täiendavad üksteist ning on vajalikud töötlemiseks, nii et neil on reaalne mõju töötlemise eesmärkide ja vahendite kindlaksmääramisele**. Tuleb rõhutada, et üksteist täiendavate otsuste mõistet tuleb arvesse võtta seoses töötlemise eesmärkide ja vahenditega, kuid mitte muude pooltevaheliste ärisuhete aspektidega.¹⁹ Seetõttu on selles kontekstis üksteist täiendavate otsuste kindlakstegemise oluline kriteerium, **kas töötlemine ei oleks võimalik mõlema poole osaluseta selles mõttes, et mõlema poole töötlemine on lahutamatu, st lahutamatult seotud**. Üksteist täiendavate otsuste alusel tegutsevaid kaasvastutavaid töötajaid tuleks siiski eristada volitatud töötajatest, sest viimane ei osale andmetöötlemises oma eesmärkidel, vaid teostab töötlemist vastutava töötaja nimel.

56. Asjaolu, et ühel poolel puudub juurdepääs töödeldavatele isikuandmetele, ei ole piisav, et välistada kaasvastutus²⁰. Näiteks leidis Euroopa Liidu Kohus Jehoova tunnistajate kohtuasjas, et religioosset kogukonda tuleb pidada koos kuulustustööga tegelevate liikmetega vastutavaks töötajaks isikuandmete töötlemise eest, mida viimased viivad läbi ükselt uksele käies²¹. Euroopa Liidu Kohus leidis, et ei ole vaja kindlaks teha, et kogukonnal oleks juurdepääs kõnealustele andmetele, ega tuvastada, et kogukond on andnud oma liikmetele andmetöötlemise kohta kirjalikke või muid juhiseid.²² Kogukond osales eesmärkide ja vahendite kindlaksmääramisel, korraldades ja koordineerides oma liikmete tegevust, mis aitas saavutada Jehoova tunnistajate kogukonna eesmärki²³. Lisaks oli kogukonnal üldine teadmine sellest, et selline töötlemine viidi läbi kogukonna usu levitamiseks²⁴.
57. Samuti on oluline rõhutada, nagu Euroopa Liidu Kohus on selgitanud, et üksust loetakse teis(t)ega kaasvastutavaks töötajaks ainult nendes toimingutes, mille jaoks ta koos teistega määrab kindlaks

¹⁹ Kõik kaubanduslikud kokkulepped hõlmavad üksteist täiendavaid otsuseid protsessi raames, millega kokkulepe saavutatakse.

²⁰ Kohtuotsus kohtuasjas *Wirtschaftsakademie*, C-210/16, ECLI:EU:C:2018:388, punkt 38.

Kohtuotsus kohtuasjas *Jehoova tunnistajad*, C-25/17, ECLI:EU:C:2018:551, punkt 75.

²² *Ibid.*

²³ *Ibid*, punkt 71.

²⁴ *Ibid.*

sama andmetöötlemise vahendid ja eesmärgid, eriti üksteist täiendavate otsuste korral. Kui üks üksustest otsustab üksi töötlemise ahelale eelnevate või järgnevate toimingute eesmärgid ja vahendid, tuleb seda üksust käsitada selle eelneva või järgneva toimingu ainsa vastutava töötlejana²⁵.

58. Kaasvastutuse olemasolu ei tähenda tingimata erinevate isikuandmete töötlemises osalevate üksuste võrdset vastutust. Vastupidi, Euroopa Liidu Kohus on selgitanud, et need üksused võivad olla kaasatud töötlemise eri etappidesse ja erisugusel määral, nii et igähe vastutust tuleb hinnata konkreetse juhtumi kõigi asjakohaste asjaolude põhjal.

3.2.2.1 Ühiselt määratud eesmärk (eesmärgid)

59. Kaasvastutusega on tegu siis, kui sama töötlemisega tegelevad üksused töötlevad andmeid ühiselt määratletud eesmärkidel. See tähendab, et asjaomased üksused töötlevad andmeid samadel või ühistel eesmärkidel.
60. Isegi kui üksustel ei ole töötlemisel sama eesmärki, võib Euroopa Liidu Kohtu praktikat silmas pidades olla kaasvastutusega tegu ka siis, kui asjaomased üksused taotlevad eesmärke, mis on omavahel tihedalt seotud või täiendavad üksteist. Nii võib olla näiteks juhul, kui samast töötlemistoimingust tuleneb vastastikune kasu, tingimusel et kõik asjaomased üksused osalevad asjaomase töötlemistoimingu eesmärkide ja vahendite kindlaksmääramises. Vastastikune kasu ei ole aga määrav. Näiteks selgitas Euroopa Liidu Kohus kohtuasjas *Fashion ID*, et veebisaidi haldaja osaleb töötlemise eesmärkide (ja vahendite) kindlaksmääramisel, lisades veebisaidile sotsiaalse pistikprogrammi, et optimeerida oma kaupade avalikustamist, muutes need sotsiaalvõrgustikus paremini nähtavaks. Euroopa Liidu Kohus leidis, et kõnealused töötlemistoimingud tehti nii veebisaidi haldaja kui ka sotsiaalse pistikprogrammi pakkuja majanduslikes huvides²⁶.
61. Lisaks leidis Euroopa Liidu Kohus kohtuasjas *Wirtschaftsakademie*, et isikuandmete töötlemine fännilehe küllastajate statistika kaudu võimaldab Facebookil täiustada oma võrgus edastatavate reklaamide süsteemi ja võimaldab fännilehe administraatoril hankida statistikat oma tegevuse edendamiseks²⁷. Sel juhul järgib iga üksus oma huve, kuid mõlemad pooled osalevad fännilehe küllastajate isikuandmete töötlemise eesmärkide (ja vahendite) kindlaksmääramises²⁸.
62. Sellega seoses on oluline rõhutada, et ainuüksi töötlemistoimingust tuleneva vastastikuse (nt kaubandusliku) kasu olemasolu ei too kaasa kaasvastutust. Kui töötlemisega seotud üksusel ei ole töötlemistegevusega seoses mingit oma eesmärki (eesmärke), vaid talle lihtsalt makstakse osutatud teenuste eest, tegutseb ta pigem volitatud töötleja kui kaasvastutava töötlejana.

3.2.2.2 Ühiselt määratud vahendid

63. Kaasvastutus nõuab ka seda, et kaks või enam üksust mõjutaksid töötlemise vahendeid. See ei tähenda, et kaasvastutuse olemasoluks peab iga kaasatud üksus igal juhul kõik vahendid kindlaks määrama. Euroopa Liidu Kohus on selgitanud, et töötlemise eri etappides võivad osaleda erinevad üksused erineval määral. Seetõttu võivad erinevad kaasvastutavad töötlejad määrata töötlemisvahendeid erineval määral, olenevalt sellest, kes neist seda tegelikult teha saab.

²⁵ Kohtuotsus kohtuasjas *Fashion ID*, C-40/17, ECLI:EU:2018:1039, punkt 74 „Seevastu ja ilma et see piiraks siseriiklikus õiguses selles osas sätestatud tsiviilvastutust, ei saa seda füüsilist või juriidilist isikut käsitleda vastutavava töötlejana selle sätte tähenduses toimingute kontekstis, mis eelnevad või järgnevad kogu töötlemisahelale ja mille jaoks see isik ei määra eesmärke ega vahendeid“.

²⁶ Kohtuotsus kohtuasjas *Fashion ID*, C-40/17, ECLI:EU:C:2018:1039, punkt 80.

²⁷ Kohtuotsus kohtuasjas *Wirtschaftsakademie*, C-210/16, ECLI:EU:C:2018:388, punkt 34.

²⁸ Kohtuotsus kohtuasjas *Wirtschaftsakademie*, C-210/16, ECLI:EU:C:2018:388, punkt 39.

64. Samuti võib juhtuda, et üks üksustest pakub töötlemise vahendeid ja teeb need isikuandmete töötlemiseks muudele üksustele kättesaadavaks. Üksus, kes otsustab neid vahendeid kasutada selleks, et töödelda isikuandmeid teatud eesmärgil, osaleb ka töötlemisvahendite kindlaksmääramises.
65. See olukord võib tekkida eelkõige platvormide, standardiseeritud tööriistade või muu taristuga, mis võimaldab pooltel töödelda samu isikuandmeid ja mille üks pool on teatud viisil seadistanud, et seda saaksid kasutada ka teised pooled, kes võivad samuti otsustada, kuidas seda seadistada²⁹. Juba olemasoleva tehnilise süsteemi kasutamine ei välista kaasvastutust, kui süsteemi kasutajad saavad otsustada selles kontekstis tehtava isikuandmete töötlemise üle.
66. Näiteks leidis Euroopa Liidu Kohus kohtuasjas *Wirtschaftsakademie*, et Facebookis majutatava fännilehe administraator, määratledes parameetrid, mis põhinevad selle sihtrühmal ning tegevuse juhtimise ja edendamise eesmärkidel, võtab osa selle fännilehe külastajatega seotud isikuandmete töötlemise vahendite kindlaksmääramisest.
67. Lisaks tähendab üksuse valik kasutada oma eesmärkidel teise üksuse väljatöötatud tööriista või muud süsteemi, mis võimaldab isikuandmete töötlemist, tõenäoliselt ühist otsust töötlemise vahendite kohta. See tuleneb kohtuasjast *Fashion ID*, kus Euroopa Liidu Kohus jõudis järeldusele, et lisades oma veebisaidile Facebooki veebisaidihalduritele kättesaadavaks tehtud Facebooki meeldimise nupu, on Fashion ID avaldanud otsustavat mõju toimingutele, mis hõlmavad veebisaidi külastajate isikuandmete kogumist ja edastamist Facebookile, ning oli seega koos Facebookiga töötlemisvahendid kindlaks määratud³⁰.
68. Oluline on rõhutada, et **ühise andmetöötlussüsteemi või -taristu kasutamine tähendab igal juhul, et asjaomased pooled on kaasvastutavad töötlejad**, eriti juhul, kui nende teostatav töötlemine on eraldatav ja üks pool võib seda teha ilma teise sekkumiseta või kui teenuseosutaja on oma eesmärgita volitatud töötleja (asjaosaliste äriksu olemasolu ei ole piisav selle kvalifitseerimiseks töötlemise eesmärgina).

Näide. Reisibüroo

Reisibüroo saadab oma klientide isikuandmeid lennufirmale ja hotelliketile, et teha reisipaketi jaoks broneeringuid. Lennufirma ja hotell kinnitavad soovitud kohtade ja tubade olemasolu. Reisibüroo väljastab klientidele reisidokumendid ja vautšerid. Iga üksus töötleb andmeid oma tegevuse teostamiseks oma vahenditega. Sellisel juhul on reisibüroo, lennufirma ja hotell kolm erinevat vastutavat andmetöötlejat, kes töötlevad andmeid oma eraldi eesmärkidel, ehk tegu ei ole kaasvastutusega.

Seejärel otsustavad reisibüroo, hotellikett ja lennufirma ühiselt luua internetipõhise platvormi, mille ühine eesmärk on pakettreiside pakkumine. Nad lepivad kokku olulistes vahendites, näiteks mis andmed salvestatakse, kuidas broneeringud jaotatakse ja kinnitatakse ning kellel on juurdepääs salvestatud teabele. Lisaks otsustavad nad ühiste turundustoimingute tegemiseks jagada oma klientide andmeid. Sellisel juhul määravad reisibüroo, lennufirma ja hotellikett ühiselt kindlaks, miks ja kuidas nende klientide isikuandmeid töödeldakse, ning on seega ühise internetipõhise broneerimisplatvormiga seotud töötlemistoimingute ja ühiste turundustegevuste kaasvastutavad

²⁹ Süsteemi pakkuja võib olla kaasvastutav töötleja, kui eespool nimetatud kriteeriumid on täidetud, st kui süsteemi pakkuja osaleb eesmärkide ja vahendite kindlaksmääramisel. Vastasel juhul tuleks süsteemi pakkujat käsitada volitatud töötlejana.

³⁰ Kohtuotsus kohtuasjas *Fashion ID*, C-740/17, ECLI:EU:C:2018:1039, punktid 77–79.

töötledjad. Igaüks neist on aga ainuvastutaja muudes töötlemistoimingutes väljaspool internetipõhist ühisplatvormi.

Näide. Instituutide uurimisprojekt

Mitmed uurimisinstituudid otsustavad osaleda konkreetsetes ühises uurimisprojekti ja kasutada selleks ühe projektiga seotud instituudi olemasolevat platvormi. Iga instituut edastab platvormile isikuandmeid, mis tal juba olemas on, ja kasutab uuringu läbiviimiseks teiste poolt platvormi kaudu esitatud andmeid. Sellisel juhul kvalifitseeruvad kõik instituudid kaasvastutavaks töötledjaks isikuandmete töötlemisel platvormil (teabe salvestamine ja avalikustamine), sest nad on koos määranud kindlaks töötlemise eesmärgi ja kasutatavad vahendid (olemasolev platvorm). Iga instituut on aga ainuvastutaja mis tahes muu töötlemistoimingus, mida tehakse väljaspool platvormi instituudi eesmärkide saavutamiseks.

Näide. Turundustegevus

Äriühingud A ja B on turule toonud toote C ning soovivad korraldada ürituse toote reklaamimiseks. Selleks otsustavad nad jagada oma klientide ja potentsiaalsete klientide andmebaasi andmeid ning otsustavad selle põhjal, keda üritusele kutsuda. Samuti lepatakse kokku, kuidas kutseid saata, kuidas ürituse ajal tagasisidet koguda ja mis turundustrateegiaga pärast üritust jätkata. Äriühingud A ja B võib käsitada kaasvastutava töötledjana ürituse korraldamisega seotud isikuandmete töötlemisel, sest nad otsustavad koos andmetöötlemise ühiselt määratletud eesmärgi ja oluliste vahendite üle.

Näide. Kliinilised uuringud³¹

Tervishoiuteenuse osutaja (uurija) ja ülikool (sponsor) otsustavad koos läbi viia sama eesmärgiga kliinilise uuringu. Nad teevad koostööd uuringuprotokollide koostamisel (st uuringu eesmärk, meetodika/ülesehitus, kogutavad andmed, subjektide välistamise/kaasamise kriteeriumid, andmebaasi korduvkasutamine (vajadusel) jne). Neid võib selles kliinilises uuringus pidada kaasvastutavateks töötledjateks, sest nad määravad ühiselt kindlaks sama eesmärgi ja töötlemise olulised vahendid. Patsiendi haigusloost isikuandmete kogumist uuringu eesmärgil tuleb eristada samade andmete hoidmisest ja kasutamisest patsiendi ravi eesmärgil, mille vastutavaks töötledjaks jääb tervishoiuteenuse osutaja.

Juhul kui uurija ei osale protokollide koostamises (ta nõustub lihtsalt sponsori koostatud protokolliga) ja protokollid on välja töötanud ainult sponsor, tuleks uurijat käsitada selle kliinilise uuringu volitatud töötledjana ja sponsorit vastutava töötledjana.

Näide. Värabajad

Äriühing X aitab äriühingut Y uute töötajate värbamisel oma kuulsal lisandväärtusteenusega „global matchz“. Äriühing X otsib sobivaid kandidaate nii äriühingule Y saadetud CV-de kui ka oma andmebaasis juba olevate CV-de hulgast. Sellise andmebaasi löi ja seda haldab äriühing X iseseisvalt. See tagab, et äriühing X parandab tööpakkumiste ja tööotsijate ühitamist, suurendades seeläbi oma tulusid. Isegi kui nad ei ole ametlikult koos otsust langetanud, osalevad äriühingud X ja Y ühiselt

³¹ Euroopa Andmekaitse nõukogu kavatses oma tulevastes suunistes isikuandmete töötlemise kohta meditsiiniliste ja teaduslike uuringute eesmärgil anda lisajuhiseid seoses kliiniliste uuringutega.

töötlemisel, et leida sobivaid kandidaate üksteist täiendavate otsuste põhjal: otsus luua teenus „global matchz“ ja seda hallata äriühingu X jaoks ning äriühingu Y otsus rikastada andmebaasi CV-dega, mis talle otse saadetakse. Need otsused täiendavad üksteist, on lahutamatud ja vajalikud sobivate kandidaatide leidmiseks. Seetõttu tuleks sel konkreetsel juhul lugeda need üksused sellise töötlemise kaasvastutavateks töötlejateks. Äriühing X on aga oma andmebaasi haldamiseks vajaliku töötlemise ainuvastutav töötleja ja äriühing Y on oma eesmärgil tehtava edaspidise töötlemise ainuvastutav töötleja (intervjuude korraldamine, lepingu sõlmimine ja personaliandmete haldamine).

Näide. Terviseandmete analüüs

Äriühing ABC, vererõhu jälgimise rakenduse arendaja ja äriühing XYZ, meditsiinitöötajatele suunatud rakenduste pakkuja, soovivad mõlemad uurida, kuidas vererõhu muutused võivad aidata prognoosida teatud haigusi. Äriühingud otsustavad alustada ühisprojekti ja paluvad ka haiglal DEF selles osaleda.

Projektis töödeldavad isikuandmed koosnevad isikuandmetest, mida äriühing ABC, haigla DEF ja äriühing XYZ töötlevad eraldi ainuvastutavate töötlejadena. Otsuse töödelda neid andmeid vererõhu muutuste hindamiseks teevad kolm üksust ühiselt. Äriühing ABC, haigla DEF ja äriühing XYZ on töötlemise eesmärgid ühiselt kindlaks määranud. Äriühing XYZ võtab initsiatiivi ja pakub välja olulised töötlemisvahendid. Nii äriühing ABC kui ka haigla DEF aktsepteerivad neid olulisi vahendeid pärast seda, kui ka nemad osalesid rakenduse teatud funktsioonide väljatöötamises, et nad saaksid tulemusi piisavalt kasutada. Seega lepivad kolm organisatsiooni kokku, et töötlemisel on ühine eesmärk, milleks on hinnata, kuidas vererõhu muutused võivad aidata prognoosida teatud haigusi. Kui uurimistöö on lõpule viidud, võivad äriühing ABC, haigla DEF ja äriühing XYZ hindamisest kasu saada, kasutades selle tulemusi oma tegevuses. Kõigil neil põhjustel kvalifitseeruvad nad selle töötlemise kaasvastutavateks töötlejateks.

Kui teised oleksid lihtsalt palunud äriühingul XYZ hindamise läbi viia, ilma et neil oleks olnud mingit oma eesmärki ja äriühing XYZ oleks lihtsalt andmeid teiste nimel töödeldanud, kvalifitseeruks äriühing XYZ volitatud töötlejaks isegi siis, kui talle oleks usaldatud mitteoluliste vahendite kindlaksmääramine.

3.2.3 Olukorrad, kus puudub kaasvastutus

69. Asjaolu, et sama töötlemisega on seotud mitu üksust, ei tähenda, et nad tegutsevad tingimata sellise töötlemise kaasvastutava töötlejana. Mitte igasugused partnerlussuhted või koostöö ei tähenda üksuste kvalifitseerimist kaasvastutavateks töötlejateks, sest see nõuab iga töötlemise juhtumipõhist analüüsi ja iga üksuse täpse rolli hindamist töötlemises. Allpool toodud juhtumid pakuvad mittetäielikke näiteid olukordadest, kus puudub kaasvastutus.
70. Näiteks tuleks samade andmete või andmekogumite vahetamist kahe üksuse vahel ilma ühiselt kindlaksmääratud eesmärkide või ühiselt kindlaksmääratud töötlemisvahenditeta pidada andmete edastamiseks eraldi vastutavate töötlejate vahel.

Näide. Töötajate andmete edastamine maksuametile

Äriühing kogub ja töötleb oma töötajate isikuandmeid palkade, tervisekindlustuse jms haldamiseks. Seadus paneb äriühingule kohustuse saata maksukontrolliks kõik palgaandmed maksuametile.

Kuigi nii äriühing kui ka maksuamet töötlevad samu palgaandmeid, pole selle andmetöötlemise eesmärke ja vahendeid ühiselt kindlaks määratud, mistõttu kvalifitseeritakse need kaks üksust kaheks eraldi vastutavaks töötlejaks.

71. Kaasvastutuse võib välistada ka olukorras, kus mitu üksust kasutavad ühist andmebaasi või ühist taristut, kui iga üksus määrab iseseisvalt oma eesmärgid.

Näide. Turundustoimingud kontserni ettevõtetes, kes kasutavad jagatud andmebaasi

Kontserni ettevõtted kasutavad klientide haldamiseks sama andmebaasi. Seda andmebaasi majutatakse emavõtte serverites, kes on seega andmete säilitamisel volitatud töötaja. Iga kontserni üksus sisestab oma klientide andmed ning töötleb neid andmeid ainult oma eesmärkidel. Samuti otsustab iga üksus iseseisvalt oma klientide andmetele juurdepääsu, säilitustähtaegade ning andmete parandamise või kustutamise üle. Nad ei pääse üksteise andmetele ligi ega saa neid kasutada. Ainuüksi asjaolu, et need ettevõtted kasutavad jagatud kontserni andmebaasi, ei tähenda iseenesest kaasvastutust. Sellises olukorras on iga ettevõtte seega eraldi vastutav töötaja.

Näide. Sõltumatud vastutavad töötajad kasutavad jagatud taristut

Äriühing XYZ majutab andmebaasi ja teeb selle teistele äriühingutele nende töötajate isikuandmete töötlemiseks ja majutamiseks kättesaadavaks. Äriühing XYZ on volitatud töötaja seoses teiste äriühingute töötajate andmete töötlemise ja säilitamisega, sest neid toiminguid tehakse nende äriühingute nimel ja nende juhiste kohaselt. Lisaks töötlevad teised äriühingud andmeid ilma äriühingut XYZ kaasamata ja eesmärkidel, mida äriühing XYZ mingil viisil ei jaga.

72. Samuti võib esineda olukordi, kus eri üksused töötlevad järjestikku samu isikuandmeid toiminguahelas, kus kõigil üksustel on oma ahela osas iseseisev eesmärk ja sõltumatud vahendid. Ühise osalemise puudumisel sama töötlemistoimingu või toimingute kogumi eesmärkide ja vahendite kindlaksmääramisel tuleb kaasvastutus välistada ning erinevaid üksuseid tuleb käsitada järjestikuste sõltumatute vastutavate töötajatena.

Näide. Statistiline analüüs avaliku huvi ülesande täitmiseks

Avaliku sektori asutusel (asutus A) on juriidiline ülesanne teha asjakohane analüüs ja statistika riigi tööhõive kohta. Selleks on paljudel teistel avalik-õiguslikel üksustel õiguslik kohustus avaldada asutusele A konkreetseid andmeid. Asutus A otsustab andmete töötlemiseks, sealhulgas kogumiseks, kasutada konkreetset süsteemi. See tähendab, et teised üksused on kohustatud kasutama süsteemi oma andmete avalikustamiseks. Ilma et see piiraks seadusega määratud rollide määramist, on asutus A süsteemis töödeldava tööhõive määra analüüsimise ja sellest statistika tegemise ainus vastutav töötaja, sest asutus A määrab kindlaks töötlemise eesmärgi, ja otsustab, kuidas töötlemine korraldatakse. Loomulikult vastutavad teised avalik-õiguslikud üksused oma töötlemistoimingute vastutavate töötajatena oma varem töödeldud andmete õigsuse tagamise eest, mille nad seejärel asutusele A avaldavad.

4 VOLITATUD TÖÖTLEJA MÄÄRATLUS

73. Artikli 4 punkti 8 kohaselt on volitatud töötaja füüsiline või juriidiline isik, avaliku sektori asutus, amet või muu organ, kes töötleb isikuandmeid vastutava töötaja nimel. Sarnaselt vastutava töötaja määratlusele näeb volitatud töötaja määratlus ette laia valiku üksuseid – see võib olla „füüsiline või juriidiline isik, avaliku sektori asutus, amet või muu organ“. See tähendab, et põhimõtteliselt ei ole piiranguid üksuse tüübile, kes võib võtta volitatud töötaja rolli. See võib olla organisatsioon, kuid ka üksikisik.

74. Isikuandmete kaitse üldmääruses on sätestatud konkreetselt volitatud töötlejatele kohalduvad otsesed kohustused, mida on täpsemalt kirjeldatud suuniste II osa 1. jaotises. Volitatud töötleja võidakse vastutusele võtta või talle võidakse määrata trahv, kui ta selliseid kohustusi ei täida või kui tegutseb väljaspool vastutava töötleja seaduslikke juhiseid või tema tegevus on nendega vastuolus.
75. Isikuandmete töötlemine võib hõlmata mitut volitatud töötlejat. Näiteks võib vastutav töötleja ise otsustada otseselt kaasata mitu volitatud töötlejat, kaasates töötlemise eri etappidesse erinevaid volitatud töötlejaid. Vastutav töötleja võib samuti otsustada kaasata ühe volitatud töötleja, kes omakorda – vastutava töötleja loal – kaasab teise volitatud töötleja või mitu teist volitatud töötlejat. Volitatud töötlejale usaldatud toiming võib piirneda väga spetsiifilise ülesande või valdkonnaga või olla üldisem ja laiahaardelisem.
76. Volitatud töötlejaks kvalifitseerumiseks on kaks põhitingimust:
- a) Ta peab olema vastutavast töötlejast *eraldiseisev üksus* ja
 - b) töötlema isikuandmeid *vastutava töötleja nimel*.
77. *Eraldiseisev üksus* tähendab, et vastutav töötleja otsustab delegeerida kogu või osa töötlemistoimingutest välisele organisatsioonile. Kontsernis võib üks äriühing olla volitatud töötleja teisele äriühingule, kes tegutseb vastutava töötlejana, sest mõlemad äriühingud on eraldiseisvad üksused. Äriühingu osakond ei saa aga tegutseda volitatud töötlejana sama üksuse teise osakonna jaoks.
78. Kui vastutav töötleja otsustab andmeid ise töödelda, kasutades organisatsioonisiseseid ressursse, nt oma töötajaid, ei ole tegemist volitatud töötlejaga. Töötajad ja muud isikud, kes tegutsevad vastutava töötleja otseses alluvuses, nt ajutiselt palgatud töötajad, ei ole volitatud töötlejad, sest nad töötlevad isikuandmeid vastutava töötleja üksuse osana. Artikli 29 kohaselt peavad nad jälgima vastutava töötleja juhiseid.
79. *Isikuandmete töötlemine vastutava töötleja nimel* nõuab esiteks, et eraldi üksus töötleks isikuandmeid vastutava töötleja huvides. Artikli 4 lõike 2 kohaselt hõlmab töötlemine laia valikut toiminguid, alates kogumisest, säilitamisest ja lugemisest kuni kasutamise, levitamise või muul viisil kättesaadavaks tegemise ja hävitamiseni. Töötlemise mõistet on täpsemalt kirjeldatud punktis 2.1.5.
80. Teiseks peab töötlemine toimuma vastutava töötleja nimel, kuid muul viisil kui tema otsese volituse või kontrolli all. Kellegi „nimel“ tegutsemine tähendab kellegi teise huvide teenimist ja on seotud „delegeerimise“ õigusmõistega. Andmekaitseseaduse alusel täidab volitatud töötleja vastutava töötleja antud juhiseid vähemalt seoses töötlemise eesmärgi ja oluliste vahenditega. Määruse artiklile 6 ja vajadusel artiklile 9 vastava töötlemise seaduslikkus tuleneb vastutava töötleja tegevusest ning volitatud töötleja ei tohi andmeid töödelda muul viisil kui vastutava töötleja juhiste kohaselt. Sellegipoolest võivad vastutava töötleja juhised jätta teatava otsustusvabaduse, kuidas vastutava töötleja huve kõige paremini teenindada, võimaldades volitatud töötlejal valida kõige sobivamad tehnilised ja organisatsioonilised vahendid³².
81. Kellegi „nimel“ tegutsemine tähendab ka seda, et volitatud töötleja ei tohi andmeid töödelda oma eesmärkidel. Nagu on sätestatud artikli 28 lõikes 10, rikub volitatud töötleja isikuandmete kaitse üldmäärust, kui ta läheb vastutava töötleja juhistest kaugemale ning hakkab ise määrama töötlemise eesmärgid ja vahendeid. Sellisel juhul loetakse volitatud töötleja töötlemise eest vastutavaks töötlejaks ja talle võidakse kehtestada sanktsioonid vastutava töötleja juhiste eiramise eest.

³² Vt I osa alajaotis 2.1.4, milles kirjeldatakse oluliste ja mitteoluliste vahendite eristamist.

Näide. Teenusepakkujat nimetatakse volitatud töötlejaks, kuid ta tegutseb vastutava töötlejana

Teenusepakkuja MarketinZ pakub erinevatele äriühingutele reklaami- ja otseturundusteenuseid. Äriühing GoodProductZ sõlmib teenusepakkujaga MarketinZ lepingu, mille kohaselt pakub viimane äriühingu GoodProductZ klientidele kommertsreklaame ja teda nimetatakse volitatud töötlejaks. MarketinZ otsustab aga kasutada äriühingu GoodProducts kliendibaasi ka muul otstarbel kui äriühingu GoodProducts reklaamimiseks, näiteks oma äritegevuse arendamiseks. Otsus lisada isikuandmete edastamise eesmärgile täiendav eesmärk muudab teenusepakkuja MarketinZ selle töötlemistoimingute kogumi vastutavaks töötlejaks ning andmete töötlemine sel eesmärgil rikuks isikuandmete kaitse üldmäärust.

82. Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp täpsustab, et mitte kõik teenusepakkujad, kes töötlevad isikuandmeid teenuse osutamise käigus, ei ole „volitatud töötlejad“ isikuandmete kaitse üldmääruse tähenduses. Volitatud töötleja roll ei tulene andmeid töötleva üksuse olemusest, vaid tema konkreetsest tegevusest konkreetsetes kontekstis. Teisisõnu võib sama üksus olla ühtaegu teatud töötlemistoimingute vastutav töötleja ja teiste töötlemistoimingute volitatud töötleja ning vastutava töötleja või volitatud töötleja kvalifikatsiooni tuleb hinnata konkreetsete andmekogumite või toimingute alusel. Teenuse olemusest sõltub, kas töötlemistoiming võrdub isikuandmete töötlemisega vastutava töötleja nimel isikuandmete kaitse üldmääruse tähenduses. Kui osutatav teenus ei ole konkreetsetelt suunatud isikuandmete töötlemisele või kui selline töötlemine ei ole teenuse põhielement, võib teenusepakkuja olla võimaline iseseisvalt kindlaks määrama selle töötlemise eesmärgid ja vahendid, mida on vaja teenuse osutamiseks. Sellises olukorras on teenusepakkuja eraldi vastutav töötleja, mitte volitatud töötleja.³³ Juhtumipõhine analüüs on siiski vajalik, et teha kindlaks iga üksuse reaalne mõju töötlemise eesmärkide ja vahendite kindlaksmääramisel.

Näide. Taksoteenus

Taksoteenus pakub veebiplatvormi, mis võimaldab äriühingutel tellida takso töötajate või külaliste transportimiseks lennujaama ja tagasi. Äriühing ABC täpsustab takso tellimisel selle töötaja nime, kes võetakse lennujaamast peale, et juht saaks pealevõtmisel kinnitada töötaja isikusamasuse. Sellisel juhul töötleb taksoteenus äriühingu isikuandmeid äriühingule ABC pakutava teenuse osana, kuid töötlemine kui selline ei ole teenuse eesmärk. Taksoteenus on veebiplatvormi kujundanud oma äritegevuse arendamise käigus (et pakkuda transporditeenuseid) ilma äriühingu ABC juhusteta. Samuti määrab taksoteenus sõltumatult kindlaks kogutavate andmete kategooriad ja säilitamisaja. Seetõttu tegutseb taksoteenus omaette vastutava töötlejana, hoolimata asjaolust, et töötlemine toimub pärast äriühingu ABC teenuse taotlust.

83. Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp märgib, et teenusepakkuja võib olla volitatud töötleja isegi siis, kui isikuandmete töötlemine ei ole teenuse peamine ega esmane eesmärk, tingimusel et teenuse klient määrab kindlaks töötlemise eesmärgid ja vahendid. Kaaludes, kas usaldada isikuandmete töötlemine konkreetsele teenusepakkujale või mitte, peaksid vastutavad töötlejad hoolikalt hindama, kas teenusepakkuja võimaldab neil teostada piisavat kontrolli, võttes arvesse töötlemise olemust, ulatust, konteksti ja eesmärke ning võimalikke riske andmesubjektidele.

³³ Vt ka isikuandmete kaitse üldmääruse põhjendus 81, kus on viidatud „volitatud töötlejale töötlemistoimingute usaldamisele“, mis näitab, et töötlemine kui selline on oluline osa vastutava töötleja otsusest paluda volitatud töötlejal tema nimel isikuandmeid töödelda.

Näide. Kõnekeskus

Äriühing X tellib klienditoe teenuse äriühingult Y, kes pakub kõnekeskuse teenust, et vastata äriühingu X klientide küsimustele. Klienditoe teenus tähendab, et äriühingul Y peab olema juurdepääs äriühingu X kliendiandmebaasidele. Äriühing Y saab andmetele juurde pääseda ainult selleks, et osutada äriühingu X tellitud tuge ja äriühing Y ei saa andmeid töödelda muul otstarbel kui äriühingu X märgitud eesmärkidel. Äriühing Y on volitatud töötleja ning äriühing X ja Y peavad sõlmima andmetöötluslepingu.

Näide. Üldine IT-tugi

Äriühing Z pakub IT-teenuse pakkuja, kes osutab üldist tuge IT-süsteemidele, mis sisaldavad tohutul hulgal isikuandmeid. Juurdepääs isikuandmetele ei ole tugiteenuse peamine eesmärk, kuid on paratamatu, et IT-teenuse pakkujal on teenuse osutamisel süstemaatiliselt juurdepääs isikuandmetele. Äriühing Z järeltab seetõttu, et IT-teenuse pakkujat – eraldi äriühingut, kes peab paratamatult töötleva isikuandmeid, kuigi see ei ole teenuse peamine eesmärk – tuleb käsitada volitatud töötlejana. Seetõttu sõlmitakse IT-teenuse pakkujaga andmetöötlusleping.

Näide. IT-konsultant parandab tarkvara vea

Äriühing ABC pakub teise äriühingu IT-spetsialisti, kes parandab vea tarkvaras, mida äriühing kasutab. IT-konsultanti ei palgata isikuandmete töötlemiseks ning äriühing ABC otsustab, et igasugune juurdepääs isikuandmetele on juhuslik ja seetõttu väga piiratud. Seetõttu järeltab ABC, et IT-spetsialist ei ole volitatud töötleja (ega ka omaette vastutav töötleja) ja et äriühing ABC võtab isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 32 kohased asjakohased meetmed, et takistada IT-konsultandil töötlemast isikuandmeid volitamata viisil.

84. Nagu eespool öeldud, ei takista miski volitatud töötlejat pakumast esialgselt määratletud teenust, kuid vastutav töötleja peab tegema lõpliku otsuse töötlemise heakskiitmiseks, vähemalt kui võrd see puudutab töötlemise olulisi vahendeid. Nagu eespool öeldud, on volitatud töötlejal mitteoluliste vahendite osas otsustusruum, vt eespool alajaotis 2.1.4.

Näide. Pilveteenuse pakkuja

Kohalik omavalitsus on otsustanud oma kooli- ja haridusteenuste teabe töötlemiseks kasutada pilveteenuse pakkujat. Pilveteenusega pakutakse sõnumiteenuseid, videokonverentse, dokumentide salvestamist, kalendrihaldust, tekstitöötlust jms ning see hõlmab koolilaste ja õpetajate isikuandmete töötlemist. Pilveteenuse pakkuja on välja töötanud standardiseeritud teenuse, mida pakutakse kogu maailmas. Kohalik omavalitsus peab aga veenduma, et kehtiv leping on kooskõlas isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 28 lõikega 3 ja et isikuandmeid, mille vastutav töötleja ta on, töödeldakse ainult omavalitsuse eesmärkidel. Samuti peab ta veenduma, et pilveteenuse pakkuja järgib nende konkreetseid juhiseid salvestusperioodide, andmete kustutamise jms kohta, olenemata sellest, mida standardteenuses üldiselt pakutakse.

5 KOLMANDA ISIKU/VASTUVÕTJA MÄÄRATLUS

85. Määrus ei määratle mitte ainult vastutava töötleja ja volitatud töötleja, vaid ka vastuvõtja ja kolmanda isiku mõisted. Vastupidi vastutava töötleja ja volitatud töötleja mõistetele ei ole määruses sätestatud

vastuvõtjatele ja kolmandatele isikutele konkreetseid kohustusi ega vastutust. Neid võib pidada suhtelisteks mõisteteks selles mõttes, et need kirjeldavad suhet vastutava töötaja või volitatud töötajaga konkreetsest vaatenurgast, näiteks vastutav töötaja või volitatud töötaja avaldab andmed vastuvõtjale. Isikuandmete vastuvõtjat ja kolmandat isikut võidakse samal ajal käsitada ka vastutava töötaja või volitatud töötajana. Näiteks üksused, mida tuleb ühest vaatenurgast käsitada vastuvõtjate või kolmandate isikutena, on vastutavad töötajad selles töötlemistoimingus, mille jaoks nad määravad kindlaks eesmärgi ja vahendid.

Kolmas isik

86. Artikli 4 lõike 10 kohaselt on „kolmas isik“ füüsiline või juriidiline isik, avaliku sektori asutus, amet või organ, välja arvatud
- andmesubjekt,
 - vastutav töötaja,
 - volitatud töötaja ja
 - isikud, kes võivad isikuandmeid töödelda vastutava töötaja või volitatud töötaja otseses alluvuses.
87. Määratlus vastab üldiselt direktiivis 95/46/EÜ esitatud „kolmanda isiku“ varasemale määratlusele.
88. Määruses on määratletud mõisted „isikuandmed“, „andmesubjekt“, „vastutav töötaja“ ja „volitatud töötaja“, kuid mitte mõiste „isikud, kes võivad isikuandmeid töödelda vastutava töötaja või volitatud töötaja otseses alluvuses“. Selle all mõistetakse üldiselt isikuid, kes kuuluvad vastutava töötaja või volitatud töötaja juriidilisse isikusse (töötaja või roll, mis on töötajate omaga suuresti võrreldav, näiteks ajutise tööjõu agentuuri kaudu tööle võetud ajutised töötajad), kuid ainult kui nad on volitatud töötama isikuandmeid. Sellesse kategooriasse ei kuulu töötaja vms, kes saab juurdepääsu andmetele, millele tal pole luba juurde pääseda, ja muul otstarbel kui tööandja omal. Seda töötajat tuleks käsitada kolmanda isikuna tööandja tehtava töötlemise suhtes. Kui töötaja töötleb isikuandmeid enda eesmärkidel, mis erinevad tema tööandja omadest, loetakse ta vastutavaks töötajaks, mis tähendab tema jaoks kõiki isikuandmete töötlemisega seotud tagajärgi ja vastutust³⁴.
89. Kolmas isik viitab seega isikule, kes konkreetses olukorras ei ole andmesubjekt, vastutav töötaja, volitatud töötaja ega töötaja. Näiteks võib vastutav töötaja palgata volitatud töötaja ja teha talle ülesandeks edastada isikuandmed kolmandale isikule. Seda kolmandat isikut loetakse vastutavaks töötajaks töötlemise suhtes, mida ta teostab oma eesmärkidel. Tuleb märkida, et kontsernis on äriühing, mis ei ole vastutav töötaja või volitatud töötaja, kolmas isik, kuigi see kuulub samasse kontserni, mis on vastutav töötaja või volitatud töötaja.

Näide. Koristusteenused

Äriühing A sõlmib koristusfirmaga lepingu kontorite koristamiseks. Koristajad ei tohiks isikuandmetele juurde pääseda ega neid muul viisil töödelda. Kuigi nad võivad aeg-ajalt selliste andmetega kontoris ringi liikudes kokku puutuda, saavad nad oma ülesannet täita ilma andmetele juurde pääsemata ning neil on lepinguliselt keelatud juurdepääs neile isikuandmetele või muul viisil töödelda isikuandmeid, mida äriühing A säilitab vastutava töötajana. Koristajad ei tööta äriühingus A ega kuulu selle äriühingu otsese alluvuse alla. Äriühing A ei kaasa koristusfirmat ega selle töötajaid, et nad töötaks isikuandmeid äriühingu A nimel. Seetõttu tuleb koristusfirmat ja selle töötajaid vaadelda kolmanda isikuna ning

³⁴ Tööandja (algse vastutava töötajana) võiks siiski säilitada teatava vastutuse juhul, kui uus töötlemine toimus piisavate turvameetmete puudumise tõttu.

vastutav töötaja peab tagama piisavate turvameetmete olemasolu, et takistada neile juurdepääsu andmetele, ja kehtestama konfidentsiaalsuskohustuse juhuks, kui nad pääsevad juhuslikult isikuandmetele ligi.

Näide. Kontsernid – emaettevõtte ja tütarettevõtted

Ettevõtted X ja Y kuuluvad kontserni Z. Ettevõtted X ja Y töötlevad mõlemad töötajate haldamise eesmärgil oma töötajate andmeid. Ühel hetkel otsustab emaettevõtte ZZ nõuda töötajate andmeid kõigilt tütarettevõtetelt, et koostada statistika kogu kontserni kohta. Ettevõtete X ja Y andmete edastamisel emaettevõttele ZZ tuleb viimast lugeda kolmandaks isikuks, olenemata asjaolust, et kõik ettevõtted kuuluvad samasse kontserni. Ettevõtet ZZ loetakse statistilisel eesmärgil andmete töötlemisel vastutavaks töötlejaks.

Vastuvõtja

90. Artikli 4 lõike 9 kohaselt on „vastuvõtja“ füüsiline või juriidiline isik, avaliku sektori asutus, amet või muu organ, kellele isikuandmed avaldatakse, olenemata sellest, kas tegemist on kolmanda isikuga või mitte. Avaliku sektori asutusi ei tohi siiski käsitada vastuvõtjatena, kui nad saavad isikuandmeid konkreetse päringu raames kooskõlas liidu või liikmesriigi õigusega (näiteks maksu- ja tolliametid, finantsuurimisüksused jne)³⁵.
91. Määratlus vastab üldiselt direktiivis 95/46/EÜ esitatud „vastuvõtja“ varasemale määratlusele.
92. Määratlus hõlmab kõiki, kes saavad isikuandmeid, olenemata sellest, kas nad on kolmandad isikud või mitte. Näiteks kui vastutav töötaja saadab isikuandmeid teisele üksusele, kas volitatud töötlejale või kolmandale isikule, on see üksus vastuvõtja. Kolmandast isikust vastuvõtjat loetakse vastutavaks töötlejaks mis tahes töötlemisel, mida ta pärast andmete saamist oma eesmärkidel teostab.

Näide. Andmete avalikustamine äriühingute vahel

Reisibüroo ExploreMore korraldab reise individuaalsete klientide nõudmisel. Selle teenuse raames saadab reisibüroo klientide isikuandmeid lennuettevõtjatele, hotellidele ja ekskursioonide organiseerijatele, et nad saaksid oma teenuseid osutada. Reisibürood ExploreMore, hotelle, lennuettevõtjaid ja ekskursioonide organiseerijaid tuleb käsitada vastutavate töötajatena töötlemisel, mida nad oma teenuste raames teostavad. Sellisel juhul pole tegu vastutava töötleja ja volitatud töötleja suhtega. Lennuettevõtjaid, hotelle ja ekskursioonide organiseerijaid tuleb aga käsitada vastuvõtjana, kui nad saavad reisibüroolt ExploreMore isikuandmeid.

II OSA – ERI ROLLIDE MÄÄRAMISE TAGAJÄRJED

1 VASTUTAVA TÖÖTLEJA JA VOLITATUD TÖÖTLEJA SEOS

93. Isikuandmete kaitse üldmäärus sisaldab sätteid, mis seavad kohustusi volitatud töötlejatele. Näiteks peab volitatud töötleja tagama, et isikud, kes on volitatud isikuandmeid töötlema, järgivad konfidentsiaalsuskohustust (artikli 28 lõige 3); töötleja peab pidama kõigi töötlemistoimingute

³⁵ Vt ka isikuandmete kaitse üldmääruse põhjendus 31.

kategooriate arvestust (artikli 30 lõige 2) ning rakendama asjakohaseid tehnilisi ja korralduslikke meetmeid (artikkel 32). Volitatud töötleja peab teatavatel tingimustel määrama andmekaitseametniku (artikkel 37) ja tal on kohustus pärast isikuandmetega seotud rikkumisest teada saamist vastutavat töötlejat sellest viivitamata teavitada (artikli 33 lõige 2). Lisaks kehtivad volitatud töötlejatele ja vastutavatele töötlejatele kolmandatesse riikidesse andmete edastamise eeskirjad (V peatükk). Sellega seoses on Euroopa Andmekaitsekoostöö seiskohal, et isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 28 lõike 3 on sätestatud vastutava töötleja ja volitatud töötleja vahelise lepingu konkreetne sisu ning sellega seatakse volitatud töötlejatele otsesed kohustused, sh kohustus abistada vastutavat töötlejat vastavuse tagamisel³⁶.

1.1 Volitatud töötleja valik

94. Vastutaval töötlejal on kohustus kasutada „ainult töötlejaid, kes pakuvad piisavaid tagatise asjakohaste tehniliste ja korralduslike meetmete rakendamiseks“, et töötlemine vastaks isikuandmete kaitse üldmääruse nõuetele, sh töötlemise turvalisuse nõuetele, ja tagaks andmesubjekti õiguste kaitse³⁷. Vastutav töötleja vastutab seetõttu volitatud töötleja antud tagatiste piisavuse hindamise eest ja peaks suutma tõestada, et ta on kõiki isikuandmete kaitse üldmääruse sätteid tõsiselt arvesse võtnud.
95. Volitatud töötleja antud tagatised on need, mida volitatud töötleja suudab **vastutavat töötlejat rahuldaval viisil tõestada**, sest need on ainsad, mida vastutav töötleja saab tema kohustuste täitmise hindamisel tõhusalt arvesse võtta. Sageli on selleks vaja vahetada asjakohaseid dokumente (nt privaatsuspoliitika, teenusetingimused, töötlemistoimingute register, dokumentatsiooni haldamise poliitika, infoturbepoliitika, andmeedastuste välisauditite aruanded, tunnustatud rahvusvahelised sertifikaadid, näiteks ISO 27000 seeria).
96. Vastutava töötleja hinnang selle kohta, kas tagatised on piisavad, on riskianalüüsi vorm, mis sõltub suuresti volitatud töötlejale usaldatud töötlemise liigist, ja see tuleb teha igal üksikjuhul eraldi, võttes arvesse töötlemise olemust, ulatust, konteksti ja eesmärgi, samuti füüsiliste isikute õiguste ja vabadustega seotud riske. Seetõttu ei saa Euroopa Andmekaitsekoostöö esitada ammendavat loetelu dokumentidest või toimingutest, mida volitatud töötleja peab iga stsenaariumi korral näitama või demonstreerima, sest see sõltub suuresti töötlemise konkreetsetest asjaoludest.
97. Tagatiste piisavuse hindamisel peaks vastutav töötleja arvestama järgmiste teguritega³⁸: volitatud töötleja **ekspertteadmised** (näiteks tehnilised teadmised turvameetmete ja andmetega seotud rikkumiste kohta); volitatud töötleja **usaldusväärsus**; volitatud töötleja **ressursid**. Volitatud töötleja maine turul võib samuti olla vastutavate töötlejate jaoks oluline tegur.
98. Lisaks võib piisavate tagatiste tõendamiseks kasutada heakskiidetud tegevusjuhendist või sertifitseerimismehhanismist kinnipidamist³⁹. Seetõttu soovitatakse volitatud töötlejal sellest asjaolust, samuti mis tahes kinnipidamise muudatusest vastutavat töötlejat teavitada.
99. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 28 lõikes 1 sisalduv kohustus kasutada ainult piisavaid tagatise andvaid volitatud töötlejaid on pidev kohustus. See ei lõpe hetkel, kui vastutav töötleja ja volitatud

³⁶ Näiteks peaks volitatud töötleja abistama vastutavat töötlejat vajadusel ja nõudmisel andmekaitse mõju hindamisega seotud kohustuste täitmise tagamisel (isikuandmete kaitse üldmääruse põhjendus 95). See peab kajastuma vastutava töötleja ja volitatud töötleja vahel sõlmitud lepingus kooskõlas isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 28 lõike 3 punktiga f.

³⁷ Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 28 lõige 1 ja põhjendus 81.

³⁸ Isikuandmete kaitse üldmääruse põhjendus 81.

³⁹ Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 28 lõige 5 ja põhjendus 81.

töötleva sõlmivad lepingu või muu õigusakti. Pigem peaks vastutav töötleva sobivate ajavahemike järel kontrollima volitatud töötleva tagatisi, sealhulgas vajaduse korral auditite ja kontrollide abil⁴⁰.

1.2 Lepingu või muu õigusakti vorm

100. Mis tahes isikuandmete töötlemine volitatud töötleva poolt peab olema reguleeritud vastutava töötleva ja volitatud töötleva vahelise lepingu või muu liidu või liikmesriigi õiguse kohase õigusaktiga, nagu on nõutud isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 28 lõikes 3.
101. Selline õigusakt peab olema **kirjalik, sh elektrooniline**⁴¹. Seetõttu ei saa suulisi lepinguid (olenemata sellest, kui põhjalikud või tõhusad need on) pidada piisavaks isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 28 sätestatud nõuete täitmiseks. Et vältida raskusi tõendamisel, et leping või muu õigusakt on tegelikult jõus, soovib Euroopa Andmekaitsekoostöögruppi tagada, et õigusaktidesse oleksid lisatud vajalikud allkirjad kooskõlas kohaldatava õigusega (näiteks lepinguõigus).
102. Lisaks peab leping või muu liidu või liikmesriigi õiguse kohane õigusakt olema **volitatud töötleva jaoks** vastutava töötleva suhtes **siduv**, st sellega tuleb kehtestada volitatud töötleva kohustused, mis on siduvad liidu või liikmesriigi õiguse alusel. Samuti peab see sätestama vastutava töötleva kohustused. Enamikul juhtudel sõlmitakse leping, kuid määruses viidatakse ka „muule õigusaktile“, näiteks siseriiklikule (esmane või teisene) õigusele või muule aktile. Kui õigusakt ei sisalda kogu nõutavat minimaalset sisu, tuleb seda täiendada lepingu või muu õigusaktiga, mis sisaldab puuduvaid elemente.
103. Kuna määrusega kehtestatakse selge kohustus sõlmida kirjalik leping, siis kui ükski muu asjakohane õigusakt ei kehti, on selle puudumine isikuandmete kaitse üldmääruse rikkumine⁴². Nii vastutav töötleva kui ka volitatud töötleva vastutavad töötlemist reguleeriva lepingu või muu õigusakti olemasolu eest⁴³. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 83 sätete kohaselt on pädeval järelevalveasutusel võimalik määrata haldustrahvi nii vastutavale töötlevale kui ka volitatud töötlevale, võttes arvesse iga üksikjuhtumi asjaolusid. Lepingud, mis on sõlmitud enne isikuandmete kaitse üldmääruse kohaldamist, oleks pidanud artikli 28 lõiget 3 silmas pidades ajakohastama. Kui olemasolev leping pole viidud vastavusse isikuandmete kaitse üldmääruse nõuetega, kujutab see endast artikli 28 lõike 3 rikkumist.

Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 28 lõike 3 kohane kirjalik leping võib sisaldada ka laiemas lepingus, näiteks teenustaseme lepingus. Isikuandmete kaitse üldmääruse järgimise tõendamise hõlbustamiseks soovib Euroopa Andmekaitsekoostöögruppi, et lepingu elemendid, mille eesmärk on jõustada isikuandmete kaitse üldmääruse artiklit 28, oleksid ühes kohas selgelt määratletud (nt lisas).

⁴⁰ Vt ka isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 28 lõike 3 punkt h.

⁴¹ Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 28 lõige 9.

⁴² Kirjaliku kokkuleppe olemasolu (või puudumine) ei ole aga vastutava töötleva ja volitatud töötleva suhte seisukohalt määrav. Kui on alust arvata, et leping ei vasta tegelikule olukorrale, võib poolte suhete ja teostatava isikuandmete töötlemise asjaolude faktilise analüüsi põhjal kokkuleppe tühistada. Seevastu võib tegu olla vastutava töötleva ja volitatud töötleva suhtega ka kirjaliku andmetöötluslepingu puudumisel. See aga tähendaks isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 28 lõike 3 rikkumist. Lisaks võib teataval asjaoludel vastutava töötleva ja volitatud töötleva vahelise suhte selge määratluse puudumine tõstatada probleemi õigusliku aluse puudumisest, millele peaks tuginema iga töötlemine, näiteks vastutava töötleva ja väidetava volitatud töötleva vahelise andmeedastuse korral.

⁴³ Artikli 28 lõiget 3 ei kohaldata ainult vastutavatele töötlevatele. Olukorras, kus isikuandmete kaitse üldmääruse territoriaalse reguleerimisala alla kuulub ainult volitatud töötleva, kehtib kohustus ainult volitatud töötlevale, vt ka Euroopa Andmekaitsekoostöögruppi suunised 3/2018 isikuandmete kaitse üldmääruse territoriaalse reguleerimisala kohta, lk 12.

104. Lepingu sõlmimise kohustuse täitmiseks **võivad vastutav töötleja ja volitatud töötleja pidada läbirääkimisi lepingu üle**, sealhulgas arutada kõiki kohustuslikke elemente, **või tugineda täielikult või osaliselt lepingu tüüptingimustele seoses artiklist 28 tulenevate kohustustega**⁴⁴.
105. Järjepidevuse mehhanismile kohaselt võib komisjon⁴⁵ või järelevalveasutus vastu võtta lepingu tüüptingimuste komplekti⁴⁶. Need tingimused võivad olla osa vastutavale töötlejale või volitatud töötlejale artiklite 42 või 43 kohaselt antud sertifikaadist⁴⁷.
106. Euroopa Andmekaitsekoostöö selgitab, et vastutavatel töötlejatel ja volitatud töötlejatel ei ole kohustust sõlmida lepinguid, mis põhinevad lepingu tüüptingimustel, samuti ei pea seda tingimata eelistama individuaalse lepingu läbirääkimistele. Mõlemad võimalused on andmekaitsealaste õigusaktide järgimiseks sobivad, sõltuvalt konkreetsetest asjaoludest, kui need vastavad artikli 28 lõike 3 nõuetele.
107. Kui pooled soovivad kasutada lepingu tüüptingimusi, peavad nende lepingu andmekaitseklauslid olema samad mis lepingu tüüptingimustes. Lepingu tüüptingimustes on sageli täitmata mõned tühjad kohad või valikud pooltele. Samuti, nagu ka eespool mainitud, lisatakse lepingu tüüptingimused üldjuhul suuremasse lepingusse, milles kirjeldatakse lepingu eset, selle finantstingimusi ja muid kokkulepituid klausleid: pooltel on võimalik lisada täiendavaid klausleid (näiteks kohaldatav õigus ja kohtualluvus) seni, kuni need ei ole otseselt ega kaudselt lepingu tüüptingimustega⁴⁸ vastuolus ega kahjusta isikuandmete kaitse üldmääruse ning liidu või liikmesriikide andmekaitse seaduste pakutatavat kaitset.
108. Vastutavate töötlejate ja volitatud töötlejate vahelisi lepinguid võib mõnikord koostada üks pool ühepoolselt. See, kumb pool või pooled lepingu koostab või koostavad, võib sõltuda mitmest tegurist, sealhulgas poolte positsioonist turul ja lepingujõust, nende tehnilistest teadmistest ja juurdepääsust

⁴⁴ Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 28 lõige 6. Euroopa Andmekaitsekoostöö täpsustab, et isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 28 järgimise eesmärgil sõlmitud lepingute tüüptingimused ei ole samad mis artikli 46 lõikes 2 osutatud lepingute tüüptingimused. Kui esimestes on sätestatud ja selgitatud täpsemalt, kuidas artikli 28 lõigete 3 ja 4 sätteid täidetakse, siis viimastes on pakutud asjakohaseid kaitsemeetmeid isikuandmete edastamise korral kolmandasse riiki või rahvusvahelisele organisatsioonile, kui artikli 45 lõike 3 kohast piisavuse otsust ei ole tehtud.

⁴⁵ Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 28 lõige 7. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 28 lõige 7. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 28 lõige 7. Vt Euroopa Andmekaitsekoostöö ja Euroopa Andmekaitseinspektori ühine arvamus 1/2021 vastutavate töötlejate ja volitatud töötlejate vaheliste lepingu tüüptingimuste kohta: <https://edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/edpb-edps-joint-opinion/edpb-edps-joint-opinion-12021-standard-et>.

⁴⁶ Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 28 lõige 8. Järelevalveasutuste ja kohtute otsuste register järjepidevuse mehhanismi raames käsitletavate küsimuste kohta, sh lepingu tüüptingimused isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 28 järgimiseks, on siin: <https://edpb.europa.eu/our-work-tools/consistency-findings/register-for-decisions-en>.

⁴⁷ Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 28 lõige 6.

⁴⁸ Euroopa Andmekaitsekoostöö täpsustab, et sama paindlikkus on lubatud, kui pooled otsustavad üldmääruse artikli 46 lõike 2 punkti c või d kohaselt kasutada andmete kolmandatesse riikidesse edastamisel asjakohaseid kaitsemeetmeid. Isikuandmete kaitse üldmääruse põhjenduses 109 on selgitatud, et „Vastutavale töötlejale või volitatud töötlejale antud võimalus kasutada komisjoni või järelevalveasutuse vastu võetud standardseid andmekaitsetingimusi ei tohiks takistada vastutavat töötlejat või volitatud töötlejat lisamast standardseid andmekaitseklauslid laiemasse lepingusse, nagu näiteks kahe volitatud töötleja vahelisse lepingusse, ega lisamast muid klausleid või täiendavaid kaitsemeetmeid, tingimusel et need ei lähe otseselt ega kaudselt vastuollu komisjoni või järelevalveasutuse vastu võetud lepingu tüüptingimustega ega piira andmesubjektide põhiõigusi ja -vabadusi. Vastutavaid töötlejaid ja volitatud töötlejaid tuleks ergutada nägema ette täiendavaid kaitsemeetmeid lepinguliste kohustuste abil, mis täiendavad standardseid kaitseklausleid.“

õigusteenustele. Näiteks kehtestavad mõned teenusepakkujad tüüptingimused, mis sisaldavad andmetöötluslepinguid.

109. Vastutava töötleva ja volitatud töötleva vaheline leping peab vastama isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 28 nõuetele, et tagada volitatud töötleva isikuandmete töötlemine kooskõlas isikuandmete kaitse üldmäärusega. Igas sellises lepingus tuleks arvesse võtta vastutavate töötlevate ja volitatud töötlevate konkreetseid kohustusi. Kuigi artiklis 28 on loetletud punktid, mida tuleb käsitleda igas lepingus, mis reguleerib vastutavate töötlevate ja volitatud töötlevate vahelisi suhteid, jätab see ruumi selliste lepingute poolte vahelisteks läbirääkimisteks. Mõnel juhul võib vastutav töötleva või volitatud töötleva olla andmekaitselepingu kohandamiseks nõrgemas läbirääkimispositsioonis. Artikli 28 (lõigud 7 ja 8) kohaselt sõlmitud lepingu tüüptingimustele tuginemine võib aidata tasakaalustada poolte positsioone läbirääkimistel ja tagada, et lepingud järgivad isikuandmete kaitse üldmäärust.
110. Asjaolu, et lepingu ja selle üksikasjalikud äritingimused koostab pigem teenusepakkuja kui vastutav töötleva, ei ole iseenesest problemaatiline ega ole iseenesest piisav alus järelduseks, et teenusepakkujat tuleks käsitada vastutava töötlevana. Samuti ei tohiks väikese vastutava töötleva positsiooni suurte teenusepakkujate suhtes pidada õigustuseks, et vastutav töötleva nõustuks andmekaitseseadusi eiravate klauslite ja lepingutingimustega. Samuti ei saa see vastutavat töötlevat andmekaitsekohustustest vabastada. Vastutav töötleva peab tingimusi hindama ning – kuivõrd ta neid aktsepteerib ja teenust kasutab – on ta võtnud ka täieliku vastutuse isikuandmete kaitse üldmääruse järgimise eest. Volitatud töötleva peab kõigist tüüptingimustes sisalduvate andmetöötluslepingute kavandavatest muudatustest teatama otse vastutavale töötlevale ja vastutav töötleva peab need heaks kiitma, pidades silmas seda, kui suur on volitatud töötleva otsustusvabadus vahendite vähemoluliste elementide suhtes (vt punktid 40–41 eespool). Ainuüksi nende muudatuste avaldamine volitatud töötleva veebisaidil ei ole kooskõlas artikliga 28.

1.3 Lepingu või muu õigusakti sisu

111. Enne kui keskenduda igale üksikasjalikule nõudele, mis on isikuandmete kaitse üldmääruses lepingu või muu õigusakti kohta sätestatud, on vaja teha mõned üldised märkused.
112. Kuigi määruse artiklis 28 sätestatud elemendid moodustavad lepingu põhisisu, peaks leping olema vastutava töötleva ja volitatud töötleva jaoks viis üksikasjalike juhiste abil täiendavalt selgitada, kuidas selliseid põhielemente rakendatakse. Seega **ei tohiks andmetöötlusleping lihtsalt korrata isikuandmete kaitse üldmääruse sätteid**; pigem peaks see sisaldama täpsemat ja konkreetsemat teavet, kuidas nõudeid täidetakse ja millist turvalisuse taset nõutakse isikuandmete töötlemiseks (mis on andmetöötluslepingu ese). Lepingu läbirääkimised ja lepingutingimused annavad võimaluse töötlemise üksikasju täpsustada⁴⁹. Tõepoolest, „andmesubjektide õiguste ja vabaduste kaitse ning vastutavate töötlevate ja volitatud töötlevate vastutuse tagamiseks tuleb käesoleva määrusega selgelt kindlaks määrata vastutuse jaotus“⁵⁰.
113. Samuti tuleks lepingus **arvesse võtta „volitatud töötleva konkreetseid ülesandeid ja kohustusi seoses teostatava töötlemisega ning ohtu andmesubjekti õigustele ja vabadustele“**⁵¹. Üldiselt tuleks pooltevaheline leping koostada konkreetset andmetöötlustoimingut silmas pidades. Näiteks ei ole vaja kehtestada eriti ranget kaitset ja menetlusi volitatud töötlevale, kellele on usaldatud töötlemistoiming, millest tulenevad vaid väikesed riskid: kuigi iga volitatud töötleva peab vastama määruses sätestatud

⁴⁹ Vt ka Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi aramus 14/2019 DK SA esitatud lepingu tüüptingimuste eelnõu kohta (isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 28 lõige 8), lk 5.

⁵⁰ Isikuandmete kaitse üldmääruse põhjendus 79.

⁵¹ Isikuandmete kaitse üldmääruse põhjendus 81.

nõuetele, peaksid meetmed ja menetlused olema kohandatud konkreetsele olukorrale. Igal juhul peab leping hõlmama kõiki artikli 28 lõike 3 elemente. Leping peaks aga sisaldama teatud elemente, mis võivad aidata volitatud töötlejal mõista töötlemisest tulenevaid riske andmesubjektide õigustele ja vabadustele: et tegevus toimub vastutava töötleja nimel, on vastutaval töötlejal sageli parem arusaam töötlemisega kaasnevatest riskidest, sest vastutav töötleja on teadlik töötlemisega seotud asjaoludest.

114. Mis puudutab lepingu või muu õigusakti **nõutavat sisu**, siis tõlgendab Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi artikli 28 lõiget 3 nii, et see peab sisaldama järgmist:

- töötlemise **sisu** (näiteks videovalve salvestused inimeste kohta, kes sisenevad kõrgete turvanõuetega objekti ja lahkuvad sealt). Kuigi töötlemise sisu on lai mõiste, tuleb see sõnastada piisavalt täpselt, et oleks selge, mis on peamine töötlemise objekt;
- töötlemise **kestus**⁵²: tuleks täpsustada täpne ajavahemik või selle määramise kriteeriumid; näiteks võiks viidata andmetöötluslepingu kestusele;
- töötlemise **laad**: töötlemise käigus tehtud toimingute laad (näiteks: „filmimine“, „salvestamine“, „piltide arhiveerimine“, ...) ja töötlemise **eesmärgid** (näiteks ebaseadusliku sisenemise avastamine). See kirjeldus peaks olenevalt konkreetsest töötlemistoimingust olema võimalikult põhjalik, et võimaldada välistel pooltel (näiteks järelevalveasutustel) mõista volitatud töötlejale usaldatud töötlemise sisu ja riske.
- **isikuandmete liik**: need tuleks täpsustada võimalikult üksikasjalikult (näiteks üksikisikute videopildid, kui nad sisenevad objekti ja lahkuvad sealt). Ei piisa üksnes täpsustamisest, et tegemist on „isikuandmetega vastavalt isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 4 lõikele 1“ või „isikuandmete eriliikidega vastavalt artiklile 9“. Isikuandmete eriliikidega seoses tuleks lepingus või õigusaktis vähemalt täpsustada, mis liiki andmeid see puudutab, näiteks „tervisekaardi teave“ või „teave, kas andmesubjekt on ametiühingu liige“;
- **andmesubjektide kategooriad**: ka see tuleks täpsustada üsna konkreetselt (näiteks: „külastajad“, „töötajad“, kullerid jne);
- **vastutava töötleja kohustused ja õigused**: vastutava töötleja õigusi käsitletakse veel allpool jaotistes (näiteks vastutava töötleja õigus kontrollida ja auditeerida). Mis puutub vastutava töötleja kohustustesse, siis näiteks on vastutaval töötlejal kohustus esitada volitatud töötlejale lepingus nimetatud andmed, esitada ja dokumenteerida kõik juhised, mis käsitlevad andmete töötlemist, tagada enne töötlemist ja selle kestuse ajal volitatud töötleja poolt isikuandmete kaitse üldmääruses sätestatud kohustuste täitmine ning teostada järelevalvet töötlemise üle, sealhulgas korraldades volitatud töötlejaga auditeid ja kontrolle.

115. Kuigi isikuandmete kaitse üldmääruses on loetletud elemendid, mis tuleb alati lepingusse lisada, võib olla vaja lisada ka muud asjakohast teavet olenevalt kontekstist ja töötlemise riskidest ning muudest kohaldatavatest nõuetest.

1.3.1 Volitatud töötleja töötleb isikuandmeid ainult vastutava töötleja dokumenteeritud juhiste alusel (isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 28 lõike 3 punkt a)

116. Selle kohustuse täpsustamise vajadus tuleneb asjaolust, et volitatud töötleja töötleb andmeid vastutava töötleja nimel. Vastutavad töötlejad peavad andma volitatud töötlejatele juhiseid iga

⁵² Töötlemise kestus ei pruugi tingimata olla võrdne lepingu kestusega (poolel võib olla juriidiline kohustus andmeid pikemaks või lühemaks ajaks säilitada).

töötlemistoimingu kohta. Sellised juhised võivad sisaldada isikuandmete lubatavat ja lubamatut käitlemist, üksikasjalikumaid menetlusi, andmete turvamisviise jne. Volitatud töötleja ei tohi minna vastutava töötleja juhistest kaugemale. Volitatud töötlejal on siiski võimalik soovitada elemente, mis vastutava töötleja poolt aktsepteerituna muutuvad juhiste osaks.

117. Kui töötleja töötleb andmeid väljaspool vastutava töötleja juhiseid või läheb neist kaugemale ning see tähendab otsust, mis määrab kindlaks töötlemise eesmärgid ja vahendid, rikub volitatud töötleja oma kohustusi ja teda peetakse selle töötlemise vastutavaks töötlejaks vastavalt artikli 28 lõikele 10 (vt allpool alajaotis 1.5⁵³).
118. Vastutava töötleja antud juhised tuleb **dokumenteerida**. Selleks on soovitatav lisada lepingu või muu õigusakti lisasse täiendavate juhiste andmise kord ja mall. Teise võimalusena võib juhised esitada kirjalikul kujul (näiteks e-posti teel) või mis tahes muul dokumenteeritud kujul, mis võimaldab juhiste üle arvestust pidada. Raskuste vältimiseks vastutava töötleja juhiste nõuetekohase dokumenteerimise tõendamisel soovib Euroopa Andmekaitsekoogu hoida need juhised koos lepingu või muu õigusaktiga.
119. Volitatud töötleja kohustus hoiduda igasugusest töötlemisest, mis ei põhine vastutava töötleja juhistel, kehtib ka isikuandmete **edastamisel** kolmandale riigile või rahvusvahelisele organisatsioonile. Leping peaks täpsustama kolmandatele riikidele või rahvusvahelistele organisatsioonidele andmete edastamise nõuded, võttes arvesse isikuandmete kaitse üldmääruse V peatüki sätteid.
120. Euroopa Andmekaitsekoogu soovib vastutaval töötlejal pöörata tähelepanu sellele konkreetsele punktile, eriti kui volitatud töötleja kavatses mõne töötlemistoimingu delegeerida teistele volitatud töötlejatele ja kui volitatud töötlejal on osakonnad või üksused kolmandates riikides. Kui vastutava töötleja juhised ei luba edastamist või avalikustamist kolmandatesse riikidesse, ei tohi volitatud töötleja määrata töötlemist kolmandas riigis asuvale alltöötlejale või lasta andmeid töödelda oma väljaspool liitu asuvas osakonnas.
121. Volitatud töötleja võib töödelda andmeid muul viisil kui vastutava töötleja dokumenteeritud juhiste kohaselt, **kui volitatud töötleja on kohustatud isikuandmeid töötleva ja/või edastama liidu õiguse või volitatud töötleja suhtes kohaldatava liikmesriigi õiguse alusel**. See säte näitab, kui tähtis on hoolikalt läbi rääkida ja koostada andmetöötluslepingud, sest näiteks võib kumbki pool vajada juriidilist nõu sellise juriidilise nõude olemasolu kohta. Seda tuleb teha õigel ajal, sest volitatud töötlejal on kohustus vastutavat töötlejat enne töötlemise alustamist sellest teavitada. Teavitamiskohustus puudub ainult siis, kui sama (liidu või liikmesriigi) seadusega on volitatud töötlejal keelatud teavitada vastutavat töötlejat „kaalukate avalike huvide“ alusel. Igal juhul võib mis tahes edastamine või avalikustamine toimuda ainult siis, kui see on lubatud liidu õigusega, sealhulgas kooskõlas isikuandmete kaitse üldmääruse artikliga 48.

1.3.2 Volitatud töötleja peab tagama, et isikuandmeid töötleva volitatud isikud on kohustunud järgima konfidentsiaalsusnõuet või nende suhtes kehtib asjakohane põhikirjajärgne konfidentsiaalsuskohustus (isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 28 lõike 3 punkt b)

122. Lepingus peab olema kirjas, et volitatud töötleja peab tagama, et kõik, kellel ta lubab isikuandmeid töödelda, on kohustatud järgima konfidentsiaalsusnõuet. Seda nõuet võib täita kas konkreetse lepingu või juba kehtivate põhikirjajärgsete kohustustega.

⁵³ Vt II osa alajaotis 1.5 („Volitatud töötleja määrab kindlaks töötlemise eesmärgid ja vahendid“).

123. Mõiste „isikuandmeid töötleva volitatud isikud“ hõlmab töötajaid ja ajutisi töötajaid. Üldiselt peaks volitatud töötleva tegema isikuandmed kättesaadavaks ainult töötajatele, kes neid tegelikult vajavad ülesannete täitmiseks, milleks vastutav töötleva palkas volitatud töötleva.
124. Konfidentsiaalsuskohustus peab olema asjakohane, st see peab tegelikult keelama volitatud isikul igasuguse konfidentsiaalse teabe loata avalikustamise ning see peab olema piisavalt lai, et hõlmata kõiki vastutava töötleva nimel töödeldavaid isikuandmeid ja isikuandmete töötlemise tingimusi.

1.3.3 Volitatud töötleva peab võtma kõik artikli 32 kohaselt nõutavad meetmed (isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 28 lõike 3 punkt c)

125. Artikli 32 kohaselt peavad vastutav töötleva ja volitatud töötleva rakendama asjakohaseid tehnilisi ja organisatsioonilisi turvameetmeid. Kuigi see kohustus on otseselt seatud volitatud töötlejale, kelle töötlemistoimingud kuuluvad isikuandmete kaitse üldmääruse reguleerimisalasse, tuleb kohustust võtta kõik artikli 32 kohaselt nõutavad meetmed siiski kajastada lepingus, mis käsitleb vastutavale töötlejale usaldatud ülesandeid.
126. Nagu eespool märgitud, ei tohiks andmetöötluslepingud lihtsalt korrata isikuandmete kaitse üldmääruse sätteid. Leping peab sisaldama võetavate turvameetmete teavet (või viidet sellele), **volitatud töötleva kohustust saada enne muudatuste tegemist vastutava töötleva heakskiit** ja turvameetmete korrapäraselt läbivaatamist, et tagada nende asjakohasus seoses riskidega, mis võivad aja jooksul muutuda. Lepingusse lisatavate turvameetmete teabe üksikasjalikkus peab võimaldama vastutaval töötlejal hinnata isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 32 lõike 1 kohaste meetmete asjakohasust. Lisaks on kirjeldus vajalik ka selleks, et vastutav töötleva saaks täita isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõike 2 ja artikli 24 kohase vastutuse kohustuse volitatud töötleva suhtes kehtestatud turvameetmete osas. Volitatud töötleva kohustust abistada vastutavat töötlevat ja teha kättesaadavaks kogu teave, mis on vajalik vastavuse tõendamiseks, võib järeldada isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 28 lõike 3 punktides f ja h.
127. Vastutava töötleva poolt volitatud töötlejale rakendatavate meetmete kohta antud juhiste tase sõltub konkreetsetest asjaoludest. Mõnel juhul võib vastutav töötleva esitada turvameetmete selge ja üksikasjaliku kirjelduse. Muudel juhtudel võib vastutav töötleva kirjeldada minimaalseid turbe-eesmärke, mida tuleb täita, paludes samal ajal volitatud töötlejal teha ettepanek konkreetsete turvameetmete rakendamiseks. Vastutav töötleva peab igal juhul esitama volitatud töötlejale töötlemistoimingute ja turbe-eesmärkide kirjelduse (tuginedes vastutava töötleva riskihinnangule) ja heakskiitma volitatud töötleva pakutud meetmed. Selle võib lisada lepingu lisasse. Vastutav töötleva teostab oma otsustusõigust turvameetmete põhijoonte üle, olgu selleks meetmete selgesõnaline loetlemine või volitatud töötleva pakutud meetmete heakskiitmine.

1.3.4 Volitatud töötleva peab järgima artikli 28 lõikes 2 ja artikli 28 lõikes 4 osutatud tingimusi teise volitatud töötleva kaasamiseks (isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 28 lõike 3 punkt d).

128. Lepingus tuleb täpsustada, et volitatud töötleva ei tohi ilma vastutava töötleva eelneva kirjaliku loata kaasata teist volitatud töötlevat ning kas see luba peab olema konkreetne või üldine. Üldise loa korral peab volitatud töötleva teavitama vastutavat töötlevat kirjaliku loa alusel alltöötlejatega seotud muudatustest ja andma vastutavale töötlejale võimaluse vastuväidete esitamiseks. Soovitav on lepingus ette näha selle jaoks kindel protsess. Tuleb märkida, et volitatud töötleva kohustus teavitada vastutavat töötlevat kõigest alltöötlejatega seotud muutustest tähendab, et volitatud töötleva jälgib

regulaarselt selliseid vastutavat töötajat mõjutavaid muudatusi⁵⁴. Kui volitatud töötajal on vaja konkreetset luba, peaks lepingus olema sätestatud ka sellise loa saamise protsess.

129. Kui volitatud töötaja kaasab teise volitatud töötaja, peavad nad sõlmima lepingu, millega kehtestatakse samad andmekaitsekohustused nagu esialgsele volitatud töötajale, või need kohustused tuleb kehtestada liidu või liikmesriigi õiguse kohase õigusaktiga (vt ka allpool punkt 160). See hõlmab artikli 28 lõike 3 punkti h kohast kohustust võimaldada vastutaval töötajal või mõnel teisel vastutava töötaja volitatud audiitoril teha auditeid ja neisse panustada⁵⁵. Volitatud töötaja vastutab vastutava töötaja ees selle eest, et teised volitatud töötajad järgivad andmekaitsekohustusi (lisateave lepingu soovitatava sisu on allpool alajaotises 1.6)⁵⁶.

1.3.5 Volitatud töötaja peab aitama vastutaval töötajal täita vastutava töötaja kohustust vastata taotlustele andmesubjekti õiguste kasutamiseks (isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 28 lõike 3 punkt e).

130. Andmesubjektide taotluste rahuldamise eest vastutab vastutav töötaja, kuid leping peab sätestama, et volitatud töötaja on kohustatud aitama „võimaluse piires asjakohaste tehniliste ja korralduslike meetmetega“. Selle abi olemus võib „töötlemise laadi arvesse võttes“ ja volitatud töötajale usaldatud toimingute liigist olenevalt olla väga erinev. Täpsem teave volitatud töötaja osutatava abi kohta tuleks lisada lepingusse või selle lisasse.
131. Kuigi abi võib seisneda lihtsalt saadud taotluste viivitamata edastamises ja/või vastutaval töötajal vastavate isikuandmete otsese hankimise ja haldamise võimaldamises, antakse volitatud töötajale mõnel juhul konkreetsemad tehnilised ülesanded, eriti kui ta on võimeline isikuandmeid hankima ja haldama.
132. Oluline on meeles pidada, et kuigi üksikute taotluste tegelikku haldamist saab tellida volitatud töötajalt, vastutab vastutav töötaja selliste taotluste täitmise eest. Seetõttu peaks vastutav töötaja hindama, kas andmesubjektide taotlused on vastuvõetavad ja/või isikuandmete kaitse üldmääruses sätestatud nõuded on täidetud kas juhtumipõhiselt või enne töötlemise algust lepingus volitatud töötajale antud selgete juhiste kaudu. Samuti ei saa vastutav töötaja pikendada III peatükis sätestatud tähtaegu, tuginedes asjaolule, et volitatud töötaja peab esitama vajaliku teabe.

1.3.6 Volitatud töötaja peab abistama vastutavat töötajat artiklitest 32–36 tulenevate kohustuste täitmise tagamisel (isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 28 lõike 3 punkt f).

133. Lepingus ei tohi neid kohustusi vaid korrata: **leping peaks sisaldama üksikasju, kuidas volitatud töötaja aitab vastutaval töötajal loetletud kohustusi täita**. Näiteks võib lepingu lisadesse lisada menetlusi ja mallivorme, mis võimaldavad volitatud töötajal anda vastutavale töötajale kogu vajaliku teabe.
134. Volitatud töötaja osutatava abi liik ja ulatus võivad olla väga erinevad, „võttes arvesse isikuandmete töötlemise laadi ja volitatud töötajale kättesaadavat teavet“. Vastutav töötaja peab volitatud

⁵⁴ Sellega seoses ei piisa seevastu näiteks sellest, et volitatud töötaja annab vastutavale töötajale üldise juurdepääsu alltöötajate loendile, mida võib aeg-ajalt ajakohastada, osutamata kavatsusele kaasata uus alltöötaja. Teisisõnu peab volitatud töötaja vastutavat töötajat aktiivselt teavitama loendi muutmisest (st eelkõige kavatsusest kaasata uus alltöötaja).

⁵⁵ Vt ka Euroopa Andmekaitsekojukoogu arvamuse 14/2019 DK SA esitatud lepingu tüüpitingimuste eelnõu kohta (isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 28 lõige 8), 9. juuli 2019, punkt 44.

⁵⁶ Vt II osa alajaotis 1.6 („Alltöötajad“).

töötajat piisavalt teavitama töötlemisega seotud riskidest ja muudest asjaoludest, mis võivad aidata volitatud töötajal kohustusi täita.

135. Mis puudutab konkreetseid kohustusi, siis on volitatud töötajal esiteks kohustus aidata vastutaval töötajal täita kohustust võtta asjakohased tehnilised ja korralduslikud meetmed töötlemise turvalisuse tagamiseks⁵⁷. Kuigi see võib teatud määral kattuda nõudega, et volitatud töötaja ise võtab asjakohased turvameetmed, kui volitatud töötaja töötlemistoimingud kuuluvad isikuandmete kaitse üldmääruse reguleerimisalasse, on tegemist kahe eraldi kohustusega, sest üks viitab volitatud töötaja enda meetmetele ja teine vastutava töötaja omale.
136. Teiseks peab volitatud töötaja abistama vastutavat töötajat isikuandmetega seotud rikkumistest järelevalveasutusele ja andmesubjektidele teatamise kohustuse täitmisel. Volitatud töötaja peab vastutavat töötajat teavitama, kui ta avastab isikuandmetega seotud rikkumise, mis mõjutab volitatud töötaja või alltöötaja rajatise/IT-süsteemi, ning aitama vastutaval töötajal saada teavet, mis tuleb esitada aruandes järelevalveasutusele⁵⁸. Isikuandmete kaitse üldmäärus nõuab, et vastutav töötaja teavitaks rikkumisest põhjendamatu viivitusega, et minimeerida üksikisikute kahju ja maksimeerida võimalust rikkumisest asjakohasel viisil käsitleda. Seega peab volitatud töötaja teavitama vastutavat töötajat põhjendamatu viivitusega⁵⁹. Olenevalt volitatud töötajale usaldatud töötlemise eripärast võivad pooled lisavad lepingusse kindla ajavahemiku (näiteks tundide arvu), mille jooksul volitatud töötaja peaks vastutavat töötajat teavitama, samuti kontaktpunkti selliste teadete edastamiseks, teadete edastamise viisi ja minimaalse sisu⁶⁰. Vastutava töötaja ja volitatud töötaja vaheline leping võib sisaldada ka volitust ja nõuet, et volitatud töötaja teataks andmetega seotud rikkumisest artiklite 33 ja 34 alusel, kuid juriidiline vastutus teatamise eest jääb vastutavale töötajale⁶¹. Kui volitatud töötaja teatab andmetega seotud rikkumisest otse järelevalveasutusele ja teavitab andmesubjekte artiklite 33 ja 34 alusel, peab volitatud töötaja teavitama sellest ka vastutavat töötajat ning andma talle andmesubjektidele edastatud teatise ja teabe koopiad.
137. Lisaks peab volitatud töötaja abistama vastutavat töötajat vajaduse korral andmekaitsega seotud mõjuhinnangute tegemisel ja järelevalveasutusega konsulteerimisel, kui tulemustest selgub, et töötlemine hõlmab suurt ohtu, mida ei saa leevendada.
138. Abistamise kohustus ei seisne vastutuse vahetamises, sest need kohustused on seatud vastutavale töötajale. Kuigi tegelikkuses võib andmekaitse mõju hinnata volitatud töötaja, jääb vastutav töötaja hindamise kohustuse eest vastutavaks⁶² ning volitatud töötaja peab vastutavat töötajat abistama ainult „vajaduse ja taotluse korral“⁶³. Seega peab andmekaitse mõju hindamise algatama vastutav töötaja, mitte volitatud töötaja.

⁵⁷ Isikuandmete kaitse üldmääruse artikkel 32.

⁵⁸ Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 33 lõige 3.

⁵⁹ Lisateabe saamiseks vt määruses 2016/679 sätestatud juhised isikuandmetega seotud rikkumisest teatamise kohta, WP250rev.01, 6. veebruar 2018, lk 13–14.

⁶⁰ Vt ka Euroopa Andmekaitsekojukoogu arvamus 14/2019 DK SA esitatud lepingu tüüpitingimuste eelnõu kohta (isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 28 lõige 8), 9. juuli 2019, punkt 40.

⁶¹ Määruse 2016/679 alusel isikuandmetega seotud rikkumistest teatamise juhised, WP250rev.01, 6. veebruar 2018, lk 14.

⁶² Artikli 29 alusel asutatud andmekaitse tööühm, suunised andmekaitsealase mõju hindamiseks ja otsustamiseks, kas töötlemisega võib kaasneda suur oht määruse (EL) 2016/679 tähenduses, WP 248 rev.01, lk 14.

⁶³ Isikuandmete kaitse üldmääruse põhjendus 95.

1.3.7 Töötlemistoimingute lõpetamisel peab volitatud töötleva vastutava töötleva valikul kustutama või tagastama vastutavale töötlejale kõik isikuandmed ja kustutama olemasolevad koopiad (isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 28 lõike 3 punkt g).

139. Lepingutingimuste eesmärk on tagada, et isikuandmeid kaitstakse pärast „andmetötlusteenuste osutamise lõppu“ asjakohaselt: seega on vastutava töötleva otsustada, mida volitatud töötleva peaks isikuandmetega tegema.
140. Vastutav töötleva võib alguses otsustada, kas isikuandmed kustutatakse või tagastatakse, täpsustades selle lepingus, volitatud töötlejale õigel ajal saadetava kirjaliku teate kaudu. Leping või muu õigusakt peaks kajastama vastutava töötleva võimalust muuta tehtud valikut enne andmetötlusteenuste osutamise lõppu. Lepingus tuleks täpsustada selliste juhiste esitamise kord.
141. Kui vastutav töötleva otsustab, et isikuandmed tuleb kustutada, peaks volitatud töötleva tagama, et kustutamine toimub turvaliselt, sealhulgas järgides isikuandmete kaitse üldmääruse artiklit 32. Volitatud töötleva peaks vastutavale töötlejale kinnitama, et kustutamine on lõpule viidud kokkulepitud aja jooksul ja kokkulepitud viisil.
142. Volitatud töötleva peab kustutama kõik olemasolevad andmete koopiad, välja arvatud juhul, kui liidu või liikmesriigi õiguse kohaselt nõutakse andmete säilitamist. Kui volitatud töötleva või vastutav töötleva on vastavast juriidilisest nõudest teadlik, peaks ta sellest võimalikult kiiresti teatama teisele poolele.

1.3.8 Volitatud töötleva peab tegema vastutavale töötlejale kättesaadavaks kogu teabe, mis on vajalik artiklis 28 sätestatud kohustuste täitmise tõendamiseks, ning võimaldama vastutaval töötlejal või tema poolt volitatud muul audiitoril teha auditeid, sealhulgas kontrole, ja panustab sellesse (isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 28 lõike 3 punkt h).

143. Lepingus tuleb täpsustada, kui sageli ja kuidas peaks toimuma teabevahetus volitatud töötleva ja vastutava töötleva vahel, et vastutav töötleva oleks täielikult teavitatud töötlemise üksikasjadest, mis on olulised isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 28 sätestatud kohustuste täitmise tõendamiseks. Näiteks võidakse vastutava töötlevaga jagada volitatud töötleva andmetötlustostoimingute asjakohaseid osi. Volitatud töötleva peaks andma kogu teabe selle kohta, kuidas töötlemist vastutava töötleva nimel teostatakse. Selline teave peaks sisaldama teavet kasutatavate süsteemide toimimise, turvameetmete, andmete säilitamise nõuete täitmise, andmete asukoha ja andmete edastamise ning selle kohta, kellel on andmetele juurdepääs ja kes on andmete vastuvõtjad, kasutatud alltöötlevad jne.
144. Lepingus tuleb esitada ka täiendavad üksikasjad, mis käsitlevad vastutava töötleva või muu vastutava töötleva volitatud audiitori auditite ja kontrollide teostatavust ja volitatud töötleva kohustust neisse panustada.

Isikuandmete kaitse üldmääruses on täpsustatud kontrollid ja auditid, mida teostab vastutav töötleva või vastutava töötleva volitatud kolmas isik. Sellise auditi eesmärk on tagada, et vastutaval töötlejal on kogu teave tema nimel tehtud töötlemistoimingu ja volitatud töötleva tagatiste kohta. Volitatud töötleva võib soovitada konkreetset audiitorit, kuid lõplik otsus tuleb isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 28 lõike 3 punkti h kohaselt jätta vastutavale töötlejale⁶⁴. Isegi kui kontrolli viib läbi vastutava

⁶⁴ Vt Euroopa Andmekaitseinspektori ja Euroopa Andmekaitseinspektori ühine arvamus 1/2021 vastutavate töötlevate ja volitatud töötlevate vaheliste lepingu tüüptingimuste kohta, punkt 43.

töötleva volitatud audiitor, on vastutaval töötleva õigus vaidlustada kontrolli ulatus, meetodika ja tulemused⁶⁵.

Pooled peaksid heas usus koostööd tegema ja hindama, kas ja millal on vaja teha volitatud töötlevate ruumides auditeid, samuti seda, mis liiki audit või kontroll (kaug- / kohapealne / muul viisil vajaliku teabe kogumine) oleks konkreetsel juhul vajalik ja asjakohane, võttes arvesse ka turvaküsimusi; lõpliku valiku peab tegema vastutav töötleva. Pärast kontrolli peaks vastutaval töötleva olema võimalus nõuda, et volitatud töötleva võtaks meetmeid, näiteks tuvastatud puuduste kõrvaldamiseks⁶⁶. Samuti tuleks kehtestada erimenetlused, mis käsitlevad volitatud töötleva ja vastutava töötleva kontrolli alltöötlevate üle (vt allpool alajaotis 1.6)⁶⁷.

145. Isikuandmete kaitse üldmäärus ei hõlma vastutava töötleva ja volitatud töötleva vahel auditeerimiskulude jaotamise protsessi, mis sõltub ärioludest kaalutlustest. Artikli 28 lõike 3 punktis h on siiski nõutud, et leping sisaldaks volitatud töötleva kohustust teha vastutavale töötlevale kättesaadavaks kogu vajalik teave ning kohustust võimaldada vastutaval töötleva või tema volitatud audiitoril läbi viia auditeid, sh kontrollid, ja neisse panustada. See tähendab praktikas, et pooled ei tohiks lepingusse lisada klausleid, mis näevad ette kulude või tasude tasumist, mis oleksid selgelt ebaproportsionaalsed või ülemääraseks. Sellised klauslid tähendaksid, et artikli 28 lõike 3 punktis h sätestatud õigusi ja kohustusi ei kasutataks kunagi praktikas ning need muutuksid puhtalt teoreetilisteks, kuigi need moodustavad isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 28 ette nähtud andmekaitse tagatiste lahutamatu osa.

1.4 Andmekaitse seadust rikkuvad juhusid

146. Määruse artikli 28 lõikes 3 on sätestatud, et volitatud töötleva peab teavitama vastutavat töötlevat kohe, kui juhus läheb tema arvates vastuoluliseks isikuandmete kaitse üldmääruse või liikmesriigi või liidu muude andmekaitsealaste sätetega.
147. Volitatud töötleva on kohustus järgida vastutava töötleva juhiseid, kuid tal on ka üldine kohustus täita seadusi. Andmekaitse seadust rikkuv juhus näib põhjustavat konflikti eelnimetatud kahe kohustuse vahel.
148. Kui vastutav töötleva on saanud teada, et tema juhus võib rikkuda andmekaitse seadust, peab ta olukorda hindama ja kindlaks tegema, kas see rikub andmekaitse seadust ka tegelikult.
149. Euroopa Andmekaitse nõukogu soovib pooltel pidada läbirääkimisi ning lepingus kokku leppida volitatud töötleva antud rikkuvatest juhusitest teatamise ja vastutava töötleva tegevusetuse tagajärjed. Üks võimalus oleks lisada lepingu lõpetamise klausel, kui vastutav töötleva jätkab ebaseadusliku juhusiga. Teine võimalus oleks lisada klausel, mis käsitleb volitatud töötleva võimalust peatada andmekaitse õigust rikkuva juhusiga rakendamise seni, kuni vastutav töötleva oma juhusid kinnitab, muudab või tagasi võtab⁶⁸.

⁶⁵ Arvamus 14/2019 DK SA esitatud lepingu tüüpitingimuste eelnõu kohta (isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 28 lõige 8), punkt 43.

⁶⁶ Arvamus 14/2019 DK SA esitatud lepingu tüüpitingimuste eelnõu kohta (isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 28 lõige 8), punkt 43.

⁶⁷ Vt II osa alajaotis 1.6 („Alltöötlevad“).

⁶⁸ Vt Euroopa Andmekaitse nõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektori ühine arvamus 1/2021 vastutavate töötlevate ja volitatud töötlevate vahelise lepingu tüüpitingimuste kohta, punkt 39.

1.5 Vastutav töötleja määrab kindlaks töötlemise eesmärgid ja vahendid

150. Kui volitatud töötleja rikub määrust, määrates kindlaks töötlemise eesmärgid ja vahendid, loetakse teda selle töötlemisega seoses vastutavaks töötlejaks (isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 28 lõige 10).

1.6 Alltöötlejad

151. Andmetöötlustoiminguid teostab sageli suur hulk üksuseid ja alltöövõtuahelad muutuvad üha keerukamaks. Isikuandmete kaitse üldmäärus kehtestab konkreetsed kohustused, mis rakenduvad, kui (all)töötleja kavatses kaasata teise üksuse, lisades ahelasse uue lüli ja usaldades talle isikuandmete töötlemist nõudvad toimingud. Analüüs, kas teenusepakkuja tegutseb alltöötlejana, tuleks teha kooskõlas eelkirjeldatud volitatud töötleja mõistega (vt eespool punkt 83).
152. Kuigi ahel võib olla üsna pikk, säilitab vastutav töötleja keskse rolli töötlemise eesmärgi ja vahendite määramisel. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 28 lõikes 2 on sätestatud, et volitatud töötleja ei kaasa teist volitatud töötlejat ilma vastutava töötleja eelneva konkreetse või üldise kirjaliku loata (sh elektroonilisel kujul). Üldise kirjaliku loa korral teavitab volitatud töötleja vastutavat töötlejat kõigest kavandatavatest muudatustest, mis puudutavad teiste volitatud töötlejate lisamist või asendamist, andes seeläbi vastutavale töötlejale võimaluse esitada muudatuste suhtes vastuväiteid. Mõlemal juhul peab volitatud töötleja hankima vastutava töötleja kirjaliku loa enne isikuandmete töötlemise usaldamist alltöötlejale. Selleks et teha hinnang ja otsustada, kas lubada alltöövõttu, peab volitatud töötleja esitama vastutavale töötlejale loetelu alltöötlejatest, keda kavatses kaasata (sh igaühe kohta: asukohad, tegevus, mida nad teevad, ja tõendid võetud kaitsemeetmete kohta)⁶⁹.
153. Kirjalik luba võib olla spetsiifiline, st viidata konkreetsele alltöötlejale kindlal ajal toimuva konkreetse töötlemistoimingu jaoks. Luba võib olla ka üldine. See tuleks täpsustada lepingus või muus töötlemist reguleerivas õigusaktis.
154. Juhul kui vastutav töötleja otsustab lepingu allkirjastamise ajal teatud alltöötlejate kaasamisega nõustuda, tuleks lepingusse või selle lissasse lisada heakskiidetud alltöötlejate nimekiri. Seejärel tuleks nimekirja ajakohastada kooskõlas vastutava töötleja antud üldise või konkreetse loaga.
155. Kui vastutav töötleja otsustab anda **konkreetsed loa**, peaks ta kirjalikult täpsustama, millisele alltöötlejale ja millisele töötlemistoimingule ta viitab. Kõik hilisemad muudatused peavad enne kehtestamist saada vastutava töötleja täiendava loa. Kui volitatud töötleja konkreetse loa taotlusele ei vastata määratud aja jooksul, tuleb see lugeda tagasilükatuks. Vastutav töötleja peaks tegema otsuse loa andmise või selle andmisest keeldumise kohta, võttes arvesse tema kohustust kasutada ainult piisavaid tagatisi andvaid volitatud töötlejaid (vt eespool alajaotis 1.1⁷⁰).
156. Vastutav töötleja võib anda ka **üldise loa** alltöötlejate kaasamiseks (lepingus, sh selliste alltöötlejate loetelu lissas), mida tuleks täiendada volitatud töötleja valiku kriteeriumidega (näiteks tagatised tehniliste ja korralduslike meetmete, ekspertteadmiste, usaldusväarsuse ja ressursside kujul)⁷¹. Selle

⁶⁹ Seda teavet on vaja selleks, et vastutav töötleja saaks järgida isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 24 sätestatud vastutuse põhimõtet ja artikli 28 lõike 1, artikli 32 ja V peatüki sätteid.

⁷⁰ Vt II osa alajaotis 1.1 („Volitatud töötleja valik“).

⁷¹ See vastutava töötleja kohustus tuleneb vastutuse põhimõttest artiklis 24 ja kohustusest järgida isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 28 lõike 1, artikli 32 ja V peatüki sätteid.

stsenaariumi korral peab volitatud töötaja teavitama õigel ajal vastutavat töötajat alltöötaja(te) kavandatavast lisamisest või asendamisest, et vastutav töötaja saaks vastuväiteid esitada.

157. Seetõttu on peamine erinevus konkreetse loa ja üldise loa vahel vastutava töötaja vaikimise tähenduses: kui luba on üldine, võib vastutava töötaja suutmatust esitada vastuväiteid määratud aja jooksul tõlgendada loa andmisena.
158. Mõlema stsenaariumi korral peaks leping sisaldama üksikasju vastutava töötaja heakskiidu või vastuväite esitamise ajavahemiku ja selle kohta, kuidas pooled kavatsevad vastaval teemal suhelda (näiteks mallid). See ajavahemik peab olema mõistlik ja võtma arvesse töötlemisviisi, volitatud töötajale (ja alltöötajatele) usaldatud toimingute keerukust ja pooltevahelisi suhteid. Lisaks peaks leping sisaldama üksikasju vastutava töötaja vastuväitele järgnevate praktiliste sammude kohta (nt täpsustades ajavahemiku, mille jooksul vastutav töötaja ja volitatud töötaja peaksid otsustama, kas töötlemine lõpetatakse).
159. Olenemata vastutava töötaja pakutud kriteeriumidest teenuseosutajate valimiseks jääb volitatud töötaja vastutava töötaja ees täielikult vastutama alltöötajate kohustuste täitmise eest (isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 28 lõige 4). Seetõttu peaks volitatud töötaja tagama, et ta pakub välja piisavate tagatistega alltöötajaid.
160. Kui volitatud töötaja kavatseb tööle võtta (lubatud) alltöötaja, peab ta sõlmima temaga lepingu, millega kehtestatakse samad kohustused, mis seati vastutava töötaja poolt volitatud töötajale, või tuleb need kohustused kehtestada mõne muu liidu või liikmesriigi õiguse kohase õigusaktiga. Kogu töötlemistoimingute ahel peab olema reguleeritud kirjalike lepingutega. „Samade“ kohustuste kehtestamist tuleks tõlgendada pigem funktsionaalselt kui ametlikult: leping ei pea sisaldama täpselt samu sõnu, mida kasutatakse vastutava töötaja ja volitatud töötaja vahel sõlmitud lepingus, kuid peaks tagama, et kohustused on sisuliselt samad. See tähendab ka seda, et kui volitatud töötaja usaldab alltöötajale konkreetse töötlemisosa, millele ei saa teatud kohustusi kohaldada, ei tohiks selliseid kohustusi alltöötajaga sõlmitud lepingusse „vaikimisi“ lisada, sest see tekitaks vaid segadust. Näiteks andmete rikkumisega seotud kohustuste täitmisel abistades võiks alltöötaja andmekaitse rikkumisest teavitada otse vastutavale töötajale, kui kõik kolm sellega nõustuvad. Otsese teatamise korral tuleks volitatud töötajat siiski teavitada ja talle saata teatise koopia.

2 KAASVASTUTUSE TAGAJÄRJED

2.1 Kaasvastutavate töötajate vastavate vastutusvaldkondade läbipaistval viisil määramine isikuandmete kaitse üldmääruse kohaste kohustuste täitmisel

161. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 26 lõikes 1 on sätestatud, et kaasvastutavad töötajad määravad läbipaistval viisil ja lepivad kokku vastavad vastutusvaldkonnad määruse kohaste kohustuste täitmisel.
162. Seega peavad kaasvastutavad töötajad määrama, „kes mida teeb“, otsustades omavahel, kes milliseid ülesandeid täitma peab, et veenduda, et andmete töötlemine vastab isikuandmete kaitse üldmäärusest tulenevatele kohustustele. Teisisõnu tuleb kohustuste täitmise eest vastutamine jaotada kooskõlas artikli 26 lõikes 1 kasutatud mõistega „vastav“. See ei välista asjaolu, et liidu või liikmesriigi õigusega võidakse juba sätestada igale kaasvastutavale töötajale teatud kohustused. Sellisel juhul

peaks kaasvastutavate töötajate kokkulepe käsitlema ka kõiki täiendavaid kohustusi, mis on vajalikud isikuandmete kaitse üldmääruse järgimise tagamiseks ja mida õigusaktid ei käsitle⁷².

163. Nende eeskirjade eesmärk on tagada, et kui on kaasatud mitu üksust, eriti keerulistes andmetöötluskeskkondades, oleks vastutus andmekaitse-eeskirjade järgimise eest selgelt jaotatud, et vältida isikuandmete kaitse vähenemist või negatiivset pädevuskonflikti, mis toob kaasa lünki, mille tõttu töötlemises osalevad pooled ei täida teatud kohustusi. Tõhusa kokkuleppe saavutamiseks tuleb kõik kohustused jaotada faktiliste asjaolude alusel. Euroopa Andmekaitseõukogu märgib, et esineb olukordi, kus ühe kaasvastutava töötaja mõju ja tema tegelik mõju raskendavad kokkuleppe saavutamist. Need asjaolud ei välista aga kaasvastutust ega vabasta kumbagi poolt isikuandmete kaitse üldmääruse kohastest kohustustest.
164. Täpsemalt on artikli 26 lõikes 1 märgitud, et kaasvastutavad töötajad peavad kaasvastutava töötaja vastutusvaldkonna (st ülesanded) isikuandmete kaitse üldmäärusest tulenevate kohustuste täitmiseks kindlaks määrama, „*eelkõige*“ mis puudutab andmesubjekti õiguste kasutamist ja kohustust esitada artiklites 13 ja 14 osutatud teavet, välja arvatud juhul ja kuivõrd vastutavate töötajate vastavad vastutusvaldkonnad on kindlaks määratud vastutavatele töötajatele kohaldatava liidu või liikmesriigi õigusega.
165. Sellest sättest nähtub, et kaasvastutavad töötajad peavad määratlema, kes vastutab taotlustele vastamise eest, kui andmesubjektid kasutavad isikuandmete kaitse üldmäärusega antud õigusi, ja esitama neile teavet, nagu on nõutud isikuandmete kaitse üldmääruse artiklites 13 ja 14. See tähendab, et kaasvastutavad töötajad peavad määrama, kumb pool on kohustatud andmesubjektide taotlustele vastama. . Olenemata sellisest kokkuleppes võib andmesubjekt isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 26 lõike 3 alusel võtta ühendust kummagi kaasvastutava töötajaga. Mõiste „*eelkõige*“ kasutamine näitab aga, et kohustused, mille järgimise eest on pooled vastutuse jaotanud, ei ole ammendavad. Sellest tuleneb, et järgimise kohustuste jaotamine kaasvastutavate töötajate vahel ei piirdu artikli 26 lõikes 1 osutatud teemadega, vaid laieneb ka teistele vastutava töötaja kohustustele isikuandmete kaitse üldmääruse alusel. Kaasvastutavad töötajad peavad tagama, et kogu ühine töötlemine vastab täielikult isikuandmete kaitse üldmäärusele.
166. Sellest lähtuvalt peaksid kaasvastutavad töötajad oma vastavate vastutusvaldkondade määramisel järgima lisaks artikli 26 lõikes 1 konkreetselt nimetatud vastavusmeetmetele ja seonduvatele kohustustele muu hulgas piiramatult järgmist:
 - andmekaitse üldpõhimõtete rakendamine (artikkel 5)
 - töötlemise õiguslik alus⁷³ (artikkel 6)
 - turvameetmed (artikkel 32)
 - teavitamine isikuandmetega seotud rikkumisest järelevalveasutusele ja andmesubjektile⁷⁴ (artiklid 33 ja 34)

⁷² „Kaasvastutavate töötajate kokkulepe peaks igal juhul põhjalikult käsitlema kõiki kaasvastutavate töötajate kohustusi, sealhulgas neid, mis võivad olla juba sätestatud asjaomasel liidu või liikmesriigi õiguses, ilma et see piiraks kaasvastutavate töötajate kohustust teha kaasvastutavate töötajate kokkuleppe põhitingimused kättesaadavaks isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 26 lõike 2 kohaselt.“

Kuigi isikuandmete kaitse üldmäärusega ei välistata, et kaasvastutavad töötajad kasutavad erinevatel töötlemistoimingutel erinevat õiguslikku alust, soovitatakse igal võimalusel kasutada sama õiguslikku alust⁷³.

⁷⁴ Vt ka Euroopa Andmekaitseõukogu juhised isikuandmetega seotud rikkumisest teatamise kohta määruse 2016/679 alusel, WP250.rev.01, kus on sätestatud, et kaasvastutus hõlmab „*kindlaksmääramist, kumb pool*

- andmekaitse mõjuhinnangud (artiklid 35 ja 36)⁷⁵
 - volitatud töötaja kasutamine (artikkel 28)
 - andmete edastamine kolmandatesse riikidesse (V peatükk)
 - andmesubjektide ja järelevalveasutustega suhtlemise korraldamine
167. Sõltuvalt töötlemisest ja poolte kavatsusest võib kaaluda ka näiteks piiranguid isikuandmete kasutamiseks ühe kaasvastutava töötaja poolt muul eesmärgil. Mõlemal vastutaval töötlejal on alati kohustus tagada, et neil mõlemal on töötlemiseks õiguslik alus. Mõnikord jagab üks kaasvastutav töötaja teisele kaasvastutavale töötlejale isikuandmeid. Igal vastutaval töötlejal on kohustus tagada, et andmeid ei töödeldaks edasi viisil, mis on vastuolus eesmärkidega, milleks andmeid jagav vastutav töötaja need algselt kogus⁷⁶.
168. Kaasvastutavatel töötlejal võib olla teatud otsustusruum kohustuste jagamisel ja jaotamisel, kui nad tagavad vastava töötlemise täieliku vastavuse isikuandmete kaitse üldmäärusele. Vastutuse jaotamisel tuleks arvesse võtta erinevaid tegureid, nagu näiteks kes on pädev ja suudab tõhusalt tagada andmesubjekti õigused ning täita isikuandmete kaitse üldmäärusest tulenevaid asjakohaseid kohustusi. Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi soovitatav dokumenteerida asjakohased tegurid ja eri kohustuste jaotamiseks tehtud analüüsi. See analüüs on osa vastutuse põhimõtte dokumentatsioonist.
169. Kohustusi ei pea jaotama kaasvastutavate töötlejate vahel võrdset. Euroopa Liidu Kohus märkis hiljuti, et „*kaasvastutuse olemasolu ei tähenda tingimata erinevate isikuandmete töötlemises osalevate üksuste võrdset vastutust*“⁷⁷. Siiski võib juhtuda, et kõiki kohustusi ei saa jaotada ning kõik kaasvastutavad töötlejad peavad kaasvastutuse olemust ja konteksti arvesse võttes täitma samu isikuandmete kaitse üldmäärusest tulenevaid nõudeid. Näiteks peavad kaasvastutavad töötlejad, kes kasutavad jagatud andmetöötlusvahendeid või -süsteeme, tagama eelkõige eesmärkide piiramise põhimõtte järgimise ning rakendama asjakohaseid meetmeid jagatud vahenditega töödeldavate isikuandmete turvalisuse tagamiseks.
170. Lisaks peab iga kaasvastutav töötaja säilitama töötlemistoimingute registri või määrama andmekaitseametniku, kui artikli 37 lõike 1 tingimused on täidetud. Sellised nõuded ei ole seotud kaasvastutusega, kuid kehtivad neile kui vastutavatele töötlejatele.

2.2 Vastutuse jaotamine peab toimuma kokkuleppeliselt

vastutab artiklitest 33 ja 34 tulenevate kohustuste täitmise eest. Töörühm 29 soovib, et kaasvastutavate töötlejate vaheline lepinguline kokkulepe sisaldaks sätteid, millega määratakse kindlaks, milline vastutav töötaja hakkab juhtima isikuandmete kaitse üldmääruse rikkumistest teatamise kohustuste täitmist või vastutab nende eest“ (lk 13).

⁷⁵ Vt ka Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi juhised andmekaitse mõjuhinnangute kohta, WP248.rev01, kus on sätestatud järgmist: „*Kui töötlemistoiming hõlmab kaasvastutavaid töötlejaid, peavad nad oma kohustused täpselt määratlema. Nende andmekaitse mõjuhinnang peaks sätestama, milline pool vastutab erinevate meetmete eest, mis on ette nähtud riskide käsitlemiseks ning andmesubjektide õiguste ja vabaduste kaitsmiseks. Iga vastutav töötaja peaks väljendama oma vajadusi ja jagama kasulikku teavet, ilma et see kahjustaks saladusi (näiteks ärisaladuste kaitse, intellektuaalomandi kaitse, konfidentsiaalne äriteave) või avaldaks haavatavusi*“ (lk 7).

⁷⁶ Iga kord, kui vastutav töötaja andmeid avalikustab, tuleb hinnata seaduslikku alust ja vastavust olenemata sellest, kas vastuvõtja on eraldiseisev vastutav töötaja või kaasvastutav töötaja. Teisisõnu ei tähenda kaasvastutuse olemasolu automaatselt, et andmeid vastu võttev kaasvastutav töötaja võib samuti andmeid seaduslikult töödelda täiendavatel eesmärkidel, mis ei kuulu kaasvastutuse reguleerimisalasse.

⁷⁷ Kohtuotsus kohtuasjas *Wirtschaftsakademie*, C-210/16, ECLI:EU:C:2018:388, punkt 43.

2.2.1 Kokkuleppe vorm

171. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 26 lõikes 1 on sätestatud kaasvastutavate töötlejate uue kohustusena, et nad määravad vastavad vastutusvaldkonnad „*omavahelise kokkuleppega*“. Sellise kokkuleppe õiguslikku vormi isikuandmete kaitse üldmäärus ei täpsusta. See tähendab, et kaasvastutavad töötlejad võivad kokkuleppe vormis ise kokku leppida.
172. Lisaks on kohustuste jaotamise kokkulepe siduv kõigile kaasvastutavatele töötlejatele. Kõik lepivad kokku ja võtavad üksteise ees kohustuse vastutada kokkuleppes sätestatud vastavate kohustuste täitmise eest.
173. Kuigi isikuandmete kaitse üldmääruses ei ole lepingut või muud õigusakti seaduslikult nõutud, siis õiguskindluse huvides soovitab Euroopa Andmekaitsekoostööühendus sellise kokkuleppe sõlmida siduva dokumendina, näiteks lepingu või muu liidu või liikmesriigi õiguse kohase õiguslikult siduva aktina, millele vastutavad töötlejad on allutatud. See annaks kindlust ning seda saaks kasutada läbipaistvuse ja vastutuse tõendamiseks. Kokkuleppes sätestatud kokkulepitud vastutuse jaotuse rikkumise korral võimaldab kokkuleppe siduv iseloom ühel vastutaval töötlejal taotleda teise vastutust selle eest, mis oli kokkuleppes märgitud tema vastutusvaldkonnaks. Vastutuse põhimõtte kohaselt võimaldab lepingu või muu õigusakti kasutamine kaasvastutavatel töötlejal tõendada, et nad täidavad isikuandmete kaitse üldmäärusega neile seatud kohustusi.
174. Viis, kuidas vastutus, st ülesanded, jagatakse kaasvastutavate töötlejate vahel, tuleb kokkuleppes esitada selges ja lihtsas keeles⁷⁸. See nõue on oluline, sest tagab õiguskindluse ja väldib võimalikke konflikte mitte ainult vastutavate töötlejate vahelistes suhetes, vaid ka andmesubjektide ja andmekaitseasutuste vahel.
175. Poolte vahelise vastutuse jaotamise paremaks raamistamiseks soovitab Euroopa Andmekaitsekoostööühendus anda kokkuleppes ka üldist teavet ühise töötlemise kohta, täpsustades eelkõige töötlemise sisu ja eesmärgi, isikuandmete liigi ja andmesubjektide kategooriad.

2.2.2 Kohustused andmesubjektide ees

176. Isikuandmete kaitse üldmäärus sätestab kaasvastutavate töötlejate mitmeid kohustusi andmesubjektide ees:
[Kokkuleppes võetakse asjakohaselt arvesse kaasvastutava töötleja vastavaid rolle ja suhteid seoses andmesubjektidega.](#)
177. Lisaks suuniste punktis 2.1 selgitatule on oluline, et kaasvastutavad töötlejad selgitaksid kokkuleppes oma rolli, „*eelkõige*“ seoses andmesubjekti õiguste kasutamise ja kohustusega esitada artiklites 13 ja 14 osutatud teavet. Isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 26 on rõhutatud nende konkreetsete kohustuste tähtsust. Seetõttu peavad kaasvastutavad töötlejad korraldama ja kokku leppima, kes edastab teavet ja kuidas ning kes vastab andmesubjekti taotlusele ja kuidas. Sõltumata kokkuleppe sisust selles konkreetsetes küsimustes võib andmesubjekt võtta ühendust mõlema kaasvastutava töötlejaga, et kasutada oma õigusi artikli 26 lõike 3 alusel, nagu allpool selgitatud.
178. See, kuidas neid kohustusi kokkuleppes korraldatakse, peaks „*nõuetekohaselt*“, st täpselt kajastama ühise töötlemise tegelikkust. Näiteks kui ainult üks kaasvastutavatest töötlejatest suhtleb

⁷⁸ Nagu isikuandmete kaitse üldmääruse põhjenduses 79 on öeldud, „(...) vastutavate töötlejate ja volitatud töötlejate vastutus muu hulgas seoses järelevalveasutuste teostatava kontrolli ja nende võetavate meetmetega eeldab käesolevas määruses sätestatud vastutusvaldkondade selget jaotamist, seda ka juhul kui vastutav töötleja määrab kindlaks isikuandmete töötlemise eesmärgid ja vahendid koos teiste vastutavate töötlejatega“.

andmesubjektidega ühise töötlemise eesmärgil, oleks sellisel vastutaval töötlejal kergem andmesubjekte teavitada ja võimaluse korral nende taotlustele vastata.

Kokkuleppe põhitingimused tehakse andmesubjektile teatavaks

179. Selle sätte eesmärk on tagada, et andmesubjekt on teadlik „*kokkuleppe põhitingimustest*“. Näiteks peab andmesubjektile olema täiesti selge, milline vastutav töötleja on andmesubjekti õiguste kasutamise kontaktpunkt (hoolimata asjaolust, et ta saab kasutada oma õigusi iga kaasvastutava töötleja suhtes ja vastu). Kohustus teha kokkuleppe põhitingimused andmesubjektidele kättesaadavaks on kaasvastutuse korral oluline, et andmesubjekt teaks, kes vastutavatest töötlejatest mille eest vastutab.
180. Isikuandmete kaitse üldmääruses ei täpsustata, mida peaks hõlmama mõiste „*kokkuleppe põhitingimused*“. Euroopa Andmekaitsekomitee soovib sisuliselt hõlmata vähemalt kõiki artiklites 13 ja 14 osutatud teabe elemente, mis peaksid andmesubjektile niigi kättesaadavad olema, ning iga sellise elemendi kohta tuleks kokkuleppes täpsustada, milline kaasvastutav töötleja vastutab nende elementide järgimise eest. Kokkuleppe põhitingimustes tuleb täpsustada ka kontaktpunkt, kui see on määratud.
181. Sellise teabe andmesubjektile kättesaadavaks tegemise viisi ei ole täpsustatud. Vastupidi muudele isikuandmete kaitse üldmääruse sätetele (näiteks artikli 30 lõige 4 töötlemise registri kohta või artikli 40 lõige 11 heakskiidetud toimingisjuhendite registri kohta) ei näe artikkel 26 ette, et põhitingimused peaksid olema kättesaadavad „*taotluse korral*“ või „*sobival viisil üldsusele kättesaadavad*“. Seetõttu peavad kaasvastutavad töötlejad otsustama, kuidas kõige tõhusamal viisil kokkuleppe põhitingimused andmesubjektidele kättesaadavaks teha (näiteks koos artiklites 13 või 14 sisalduva teabega, privaatsuspoliitikas või taotluse korral andmekaitseametnikule (kui andmekaitseametnik on määratud) või kontaktpunktile, kui see on määratud). Kaasvastutavad töötlejad peaksid vastavalt tagama teabe esitamise järjepideval viisil.

Kokkuleppega võib määrata andmesubjektide jaoks kontaktpunkti

182. Artikli 26 lõikes 1 on antud kaasvastutavatele töötlejatele võimalus määrata kokkuleppes andmesubjektide jaoks kontaktpunkt. See ei ole kohustuslik.
183. Kui andmesubjekte teavitatakse vaid ühest viisist mitme kaasvastutava töötlejaga ühenduse võtmiseks, siis teavad nad kohe, kelle poole nad võivad pöörduda kõigis isikuandmete töötlemisega seotud küsimustes. Lisaks võimaldab see mitmel kaasvastutaval töötlejal tõhusamalt koordineerida oma suhteid ja teabevahetust andmesubjektidega.
184. Neil põhjustel soovib Euroopa Andmekaitsekomitee määrata kaasvastutavatel töötlejatel selline kontaktpunkt, et hõlbustada andmesubjektidel isikuandmete kaitse üldmääruse kohaste õiguste kasutamist.
185. Kontaktpunktiks võib olla andmekaitseametnik, kui andmekaitseametnik on määratud, liidu esindaja (kaasvastutavad töötlejad, kes pole liidus asutatud) või muu kontaktpunkt, kust teavet saada.

Olenemata kokkuleppe tingimustest võivad andmesubjektid kasutada oma õigusi iga kaasvastutava töötleja suhtes ja vastu.

186. Artikli 26 lõike 3 kohaselt ei ole andmesubjekt kokkuleppe tingimustega seotud ning võib kasutada oma isikuandmete kaitse üldmääruse kohaseid õigusi iga kaasvastutava töötleja suhtes ja vastu.

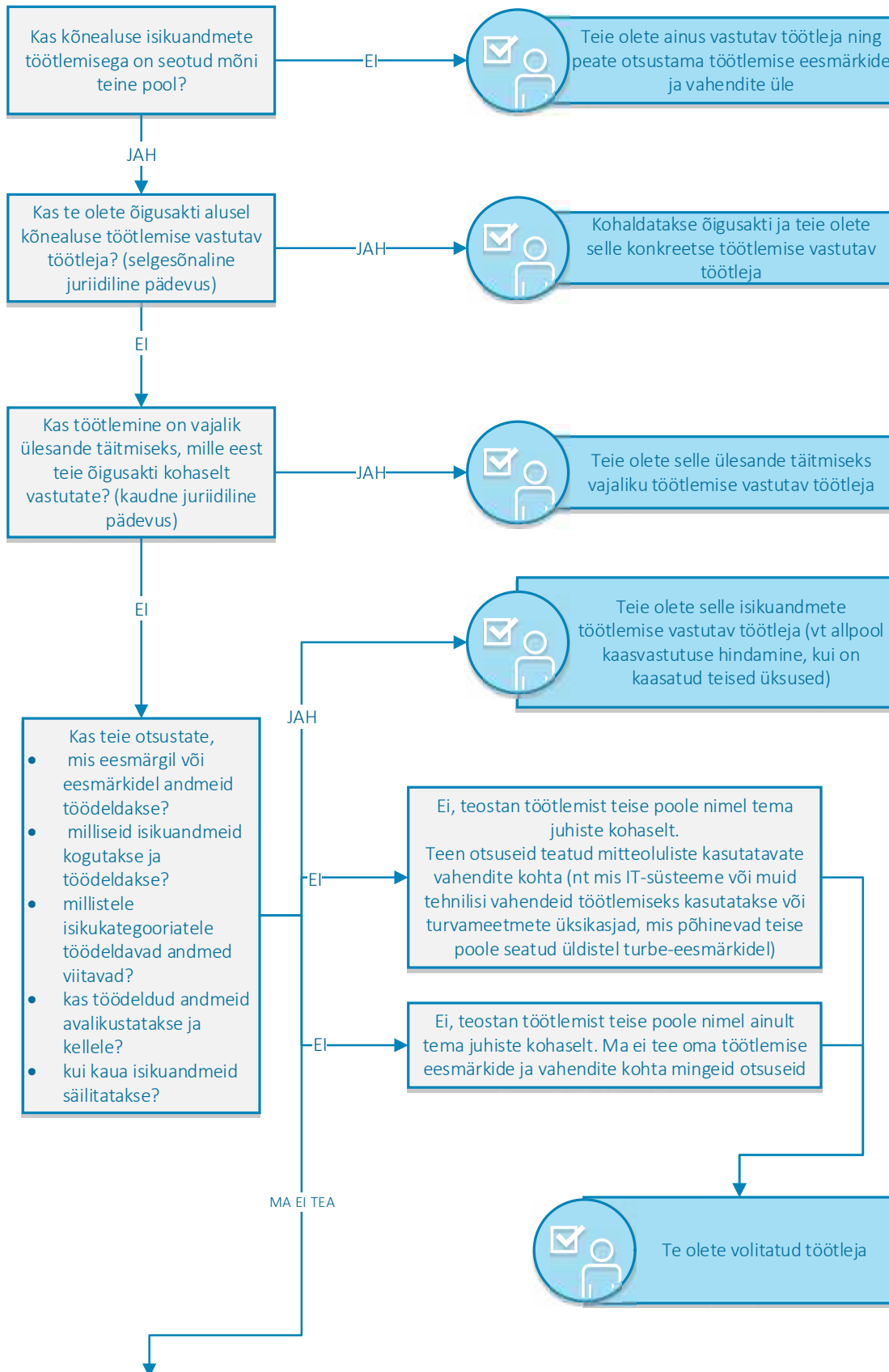
187. Näiteks kui kaasvastutavad töötajad on asutatud eri liikmesriikides või kui liidus on registreeritud ainult üks kaasvastutavatest töötajatest, võib andmesubjekt omal valikul pöörduda kas oma alalise elukoha või töökoha liikmesriigis asutatud vastutava töötaja või mujal liidus või Euroopa Majanduspiirkonnas asutatud vastutava töötaja poole.
188. Isegi kui kokkuleppes ja selle kättesaadavates põhitingimustes on täpsustatud kontaktpunkti kõigi andmesubjektide taotluste vastuvõtmiseks ja käsitlemiseks, võivad andmesubjektid siiski teisiti töötajatega ühendust võtta.
189. Seetõttu on oluline, et kaasvastutavad töötajad täpsustaksid eelnevalt oma kokkuleppes, kuidas nad vastavad andmesubjektide teabetaotlustele. Sellega seoses soovitatakse kaasvastutavatel töötajatel edastada teistele asjakohastele vastutavatele töötajatele või määratud kontaktpunktile saadud taotlused, et neid oleks võimalik tõhusalt käsitleda. Nõudmine, et andmesubjektid võtaksid ühendust määratud kontaktpunkti või asjakohase vastutava töötajaga, tekitaks andmesubjektile ülemäärase koormuse, mis oleks vastuolus eesmärgiga hõlbustada nende isikuandmete kaitse üldmääruse kohaste õiguste kasutamist.

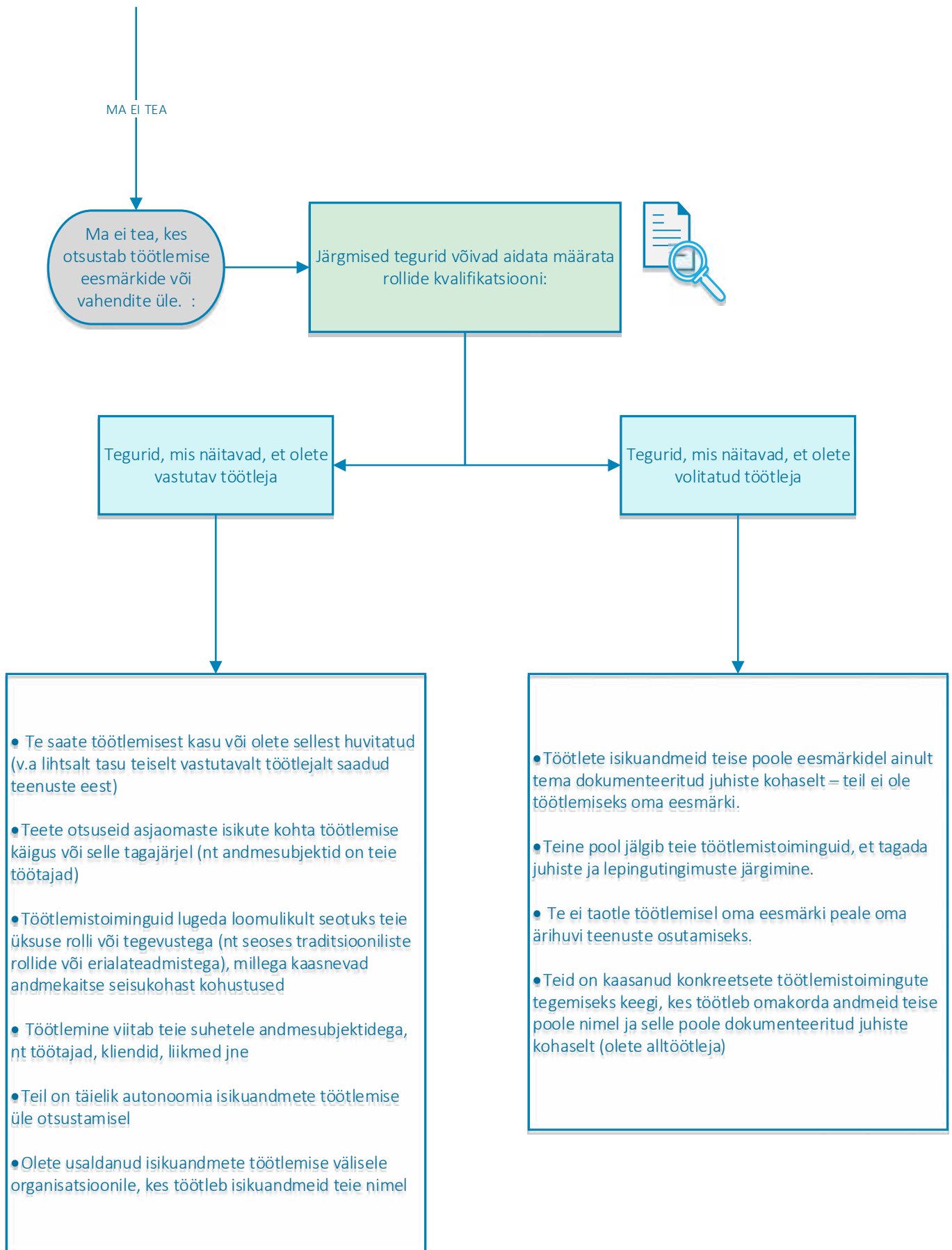
2.3 Kohustused andmekaitseasutuste ees

190. Kaasvastutavad töötajad peaksid täpsustama kokkuleppes viisi, kuidas nad suhtlevad pädevate andmekaitseasutustega. Selline suhtlus võiks hõlmata võimalikku konsulteerimist isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 36 alusel, isikuandmetega seotud rikkumisest teatamist ja andmekaitseametniku määramist.
191. Tuleks siiski meeles pidada, et järelevalveasutused ei ole seotud kokkuleppe tingimustega poolte kaasvastutavate töötajatena kvalifitseerimises või määratud kontaktpunkti küsimuses. Seetõttu võivad andmekaitseasutused võtta ühendust mis tahes kaasvastutava töötajate, et kasutada ühise töötlemisega seotud artiklist 58 tulenevaid volitusi.

I lisa – Vooskeem vastutava töötleja, volitatud töötleja ja kaasvastutavate töötlejate mõistete kohaldamiseks praktikas

Märkus: iga kaasatud üksuse rolli nõuetekohaseks hindamiseks tuleb kõigepealt välja selgitada konkreetne isikuandmete töötlemine ja selle täpne eesmärk. Kui on kaasatud mitu üksust, tuleb hinnata, kas eesmärgid ja vahendid määratakse kindlaks ühiselt, mis tähendab kaasvastutust.

Kaasvastutus – kui olete vastutav töötleja ja teised pooled on isikuandmete töötlemisse kaasatud:

